

Lunds Universitet
Sociologiska Institutionen

Skinn på näsan

En studie i normförskjutning

Författare: Thomas Lundén

Masteruppsats SOCM 04

30hp

Handledare: Lisa Flower, Carl-Göran Heidegren

Abstract

Författare: Thomas Lundén

Titel: Skinn på näsan. En studie i normförskjutning.

Masteruppsats SOCM 04

30hp

Handledare: Lisa Flower, Carl-Göran Heidegren

Sociologiska Institutionen, våren 2018

Denna framställning undersöker normer för det som bygger status och hur dessa förändras över tid. Status, det socialt konstruerade relativa och relationella värdet på självet, ges och fås i social interaktion. Studiens teoretiska utgångspunkt är att individens sociala interaktioner utgörs av en kontinuerlig kamp för att vinna, eller mot att förlora status och att individer som deltar i mediantervjuer och berättar om sitt liv gör detta för att upprätthålla eller höja sin sociala status.

Det fenomen som undersöks hämtas ur två intervjuer i form av berättelser ur livet. Intervjuerna är gjorda med samma individ och med nio års mellanrum. Analysen genomförs med stöd i teori om emotioner och deras dimensioner makt och status. Det analytiska utfallet visar att i den första intervjun skapar individen det relativa och relationella värdet genom att presentera sig själv som handlingskraftig, självständig och normbrytande och emotioner som förstärker presentationen är självförtroende och tillfredsställelse. I den andra intervjun skapar individen värdet genom att presentera sig själv som passiv, underordnad och moraliserande och emotioner som förstärker presentationen är skuld och skam.

Slutsatsen är att normer som upprätthåller och höjer social status har förändrats i riktning mot samhällsnormer som var rådande för 100 år sedan.

Nyckelord: emotioner, normer, me too, status, makt, #metoo,

Populärvetenskaplig sammanfattning

Denna uppsats undersöker hur människan skapar sitt värde i förhållande till andra människor och hur det förändras över tid. Värdet ges och fås i samspel med andra. Människans möten med andra är en ständig kamp för att vinna, eller mot att förlora sitt värde.

Uppsatsens utgångspunkt är att människor som deltar i intervjuer i radio, tv och tidningar och berättar om sitt liv gör det för att visa och höja sitt värde.

Uppsatsen undersöker två intervjuer med berättelser ur livet. Intervjuerna är gjorda med samma person och med nio års mellanrum. Intervjuerna undersöks med stöd i litteratur om makt, känslor i samspel med andra och människans värde i förhållande till andra människor.

Undersökningen visar att i den första intervjun så skapar personen sitt värde genom att visa sig handlingskraftig, självständig och utmanande. I den andra intervjun skapar personen värdet genom att visa sig passiv, underordnad och mästrande.

Slutsatsen är att sättet att visa sitt värde har förändrats i riktning mot de sätt som gällde för 100 år sedan.

Innehållsförteckning

1.0	Introduktion	1
1.1	Bakgrund och problem	1
1.2	Forskningsfråga, disposition och koncept	3
1.3	Tidigare forskning	4
1.4	Normer och moralens löfte	4
1.5	Att erfara emotioner	5
1.6	Emotionsregimer, skript och referensgrupper	6
1.7	Att kämpa om makt och status	9
1.8	Emotionell energi och emotiver	11
1.9	Kemper/Wettergrens perspektiv	13
2.0	Metod och datakropp	15
2.1	Urval och empirisk kontext	16
2.2	Datakroppens validitet	19
2.3	Metodens validitet och datakroppens beredning	21
2.4	Meningen med metoden	24
2.5	Något om arbetsprocessen	26
2.6	Etiska reflektioner och förbehåll	27
3.0	Analys	28
3.1	"Skinn på näsan"	29
3.2	"Det skulle jag inte våga"	36
3.3	Sammanfattning av analysen	40
4.0	Resultat och diskussion	42
4.1	Normförskjutningens gestalt	42
4.2	Reflektioner över kausaliteten	43
4.3	Konklusion	45
4.4	Diskussion	45
4.5	Förslag till vidare studier	47
	Källförteckning	48
	Appendix	51
	Tabell 1	51
	Tabell 2	52
	2009 års intervju	53
	2017 års intervju	57

1.0 Introduktion

1.1 Bakgrund och problem

De första ansatserna till att resa medvetenhet om sexuella missförhållanden, inom det som senare kom att kallas *me too*, formulerades av den afro-amerikanska civilrättsaktivisten Tarana Burke i New York 2006. Burke använde frasen ”me too” som senare togs upp av andra och under 2017 användes frasen som hashtag på ett socialt medium i samband med att en filmproducent i USA anklagades för sexuellt ofredande. Sverige fick sitt eget mediala *me too*-fenomen när senare samma år en tv-kändis pekade ut sin medarbetare för sexuellt ofredande. Efter det har så kallade *upprop* genomförts landet över vilket har lett till att arbetsplatser och andra organiserade verksamheter blivit representerade av en mängd från dem oberoende *me too*-plattformar som tjänar till att bära fram vittnesmål om upplevelser av sexuella övergrepp och ofredanden. Det har publicerats antologier över vittnesmål och böcker samt ett hundratal artiklar i nyhetsmedia, tv-sända debatter och nyhetsinslag som rör samhällsfenomenet.

Enligt den amerikanske historikern och socialantropologen William Reddy (2001) så reflekterar samtal eller böcker inte bara våra sociala erfarenheter utan de är också med och konstruerar dem (2001:99). Om böcker och samtal om *me too* är med och formar vår verklighet förtjänar det att undersökas hur detta görs. Ur våra sociala erfarenheter skapar vi kultur och normer för interaktioner. Begreppet normer ramar in av kultur och moral och i sociologins begynnelse benämnde sociologen Emile Durkheim (2013) dem *sociala fakta*. Durkheim argumenterar i sitt verk för att sociala fakta är strukturer som finns utanför individerna och utövar tvång mot dem (2013:21). Sociala fakta har formen av *idéer* men eftersom de utvecklas utanför individen, bör de studeras som objekt i sig själv, skilda från det medvetande som hyser deras mentala representationer (2013:37). Denna markering var angelägen eftersom det för Durkheim handlade om att skilja ut sociologi som vetenskap från tidens *idé*-maskineri filosofi. *Fakta* kan man studera precis som i de positivistiskt inriktade vetenskaperna. Durkheims (2013) perspektiv inkluderar dock en medvetenhet om att *allt* socialt tvång inte utesluter medverkan från individens egen personlighet (2013:22). Durkheim (2013) menar att normer kan igenkännas på den kraft de utvecklar mot individens handlingar. Närvaron av motkrafter är lättast att känna igen när de manifesteras i samhälleliga reaktioner som lagar, moral, traditioner och mode (2013:25).

Läkaren Ludwig Fleck (1997) hävdar i sin kunskapsteori att det är ett misstag att tro att det är människan som tänker själv. Källan till hennes tänkande finns inte i henne utan i den sociala omgivning i vilken hon lever, i det tankekollektiv som omger henne (Fleck, 1997). Vi bestämmer i gemensamma fora hur vi ska förhålla oss till varandra. Om individer agerar på ett visst vis så är det med grund i sociala instruktioner och socialt stöd (Kemper, 2017:1). Men normer och kultur kryper även in i den sociala gemenskapen utan gemensamma rådslag och överenskommelser. Ett aktuellt exempel kan tas ur *me too's* nyhetsflora. Där omtalas ofta "tystnadskulturen" som beskriver tolerans i vissa kretsar för enskilda individers normbrytande beteende på det sättet att beteendet bemöts med tystnad.

Denna framställning tar utgångspunkt i normer vars tillblivelse och förändring påbörjades under det sena 1800-talet och pågick till 1900-talets mitt och där strävan efter jämlikhet mellan kvinnor och män är central. En fasett av denna modernitetens utveckling kan hämtas från filosofen Simone de Beauvoirs (2012) uppgörelse med manssamhället i verket *Det andra könet* (2012). Beauvoir (2012) beskriver giftermål som kvinnans stympning och ofrihet och en tillvaro där kvinnan inget är utan mannen som ger henne mening i hennes liv. Den underordning och den passiva hållning som var immanent i kvinnorollen var inget isolerat fransk fenomen. I Norden agiterade till exempel den danska kvinnorörelsen på 1950-talet för lagändringar så att förmögenhetsförhållandena inom äktenskapet skulle jämföras mellan könen. Vid denna tid sattes ekonomiskt självständiga kvinnor under mannens förmyndarskap när de ingick äktenskap (Ravn & Rosenbeck, 2009). Svensk feministisk kamp ledde på 1960-talet till att mäns rätt till kvinnors kroppar inom äktenskapet upphävdes när det gjordes straffbart att tilltvinga sig sex inom äktenskapet (Nyström, 2009). Min uppräknade av kvinnans emancipatoriska landvinningar skulle kunna fortsätta men avsikten med dessa exempel är att göra utgångspunkten klar för läsaren. Jag tolkar det senaste århundrandets förändring av den sociala normen för förväntningar på kvinnans agerande, i synnerhet i social interaktion med män, så att normerna har förändrat sig från en *passiv* och *underordnad* roll i riktning mot det som kan beskrivas som motpoler, *handlingskraftig* och *självständig*.

Den 1900-talets kvinnliga idealtyp som har utvecklats förstår jag som ett resultat av påverkan från sociala rörelser. Krav på jämlikhet som rests av kvinnorörelser har omformat tankar och handlingssätt och nya normer har debatterats och till slut anammats under konsensus. *Me too*

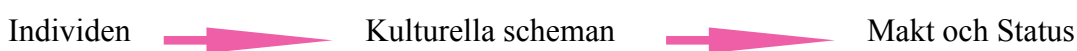
äger, liksom tidigare sociala rörelser, kraft att rasera normer som byggts upp över tid och även kraft att skapa nya. Den som idag tar del av vittnesmål som formulerats under *me too*'s banér kan märka att kvinnor presenterar kvinnor som passiva och underordnade. Detta står enligt mig i motsats till den utveckling som varit rådande under 1900-talet. Är det alltså så att det återskapas en ny gammal norm för hur kvinnan ska uppfattas?

1.2 Forskningsfråga, disposition och koncept

I problemformuleringen har jag försökt rikta uppmärksamheten mot att det sena 1900-talets idealtyp av kvinnan kan ta ny form. Återskapas nygamla normer för hur kvinnan ska uppfattas? Frågan som uppsatsen i första hand ska försöka besvara är *om* det sker en *normförskjutning* och hur denna i så fall *gestaltar* sig. I andra hand skall uppsatsen försöka ge ett svar på *orsaken* till denna förändring. Jag har från ett hundratal vittnesmål valt ut två intervjuer som visar hur normförskjutningen kan ske. Hur empirin bereds inför analysen presenterar jag i andra kapitlet och i tredje kapitlet analyserar jag intervjuerna med stöd i litteratur från första kapitlet. Fjärde kapitlet redogör för resultatet och diskuterar kausaliteten.

Flödet i metodens konceptuella idé startar med idén om *individens* begär efter makt och status. För att upprätthålla eller höja makt eller status så tillämpar individen praktiker som utgår från olika *kulturella scheman*, det vill säga *beteendekedjor* som relaterar till *normer* som individen förhåller sig till. Lyckad tillämpning av specifika praktiker inom ett schema upprätthåller och ger individen *makt* och *status*.

Figur 1. Konceptuellt schema (innehållet beskrivs ovan)

Detta kapitlets litteraturgenomgång och andra kapitlets genomgång av den empiriska kontexten avser att presentera olika tänkbara kulturella scheman och situera individen i dessa. Analysen i tredje kapitlet avser att beskriva de praktiker individen *de facto* tillämpar för att följa olika scheman.

1.3 Tidigare forskning

Jag har misslyckats med att göra detta arbete till ett forskningsproblem i den mening att jag har inte hittat någon lucka i litteraturen att fylla. Ett av mina försök har varit att studera en artikel av sociologen Frédéric Minner (2015). Minner bygger på sociologen James S. Coleman (1990) tankegångar. Coleman (1990) kritiserar förhållandet att i sociala teorier tas historiskt sett vanligtvis sociala normer för givna och forskaren fortsätter sedan med att analysera individuellt eller socialt beteende utifrån de existerande normerna. Coleman (1990) menar att när man gör detta, utan att ställa sig frågan varför och hur normer uppstår, så ersätter man den viktigare sociologiska frågan med en mindre viktig.

Minner (2015) har studerat ett aktivist-läger med en form av självstyre i Frankrike och visar med sitt arbete hur samhällsnormer mot våld uppstår. Det sker när emotioner som indignation, rädsla och tillit resulterar i regelbildningar som straffar, exkluderar men också reintegrerar individer med normbrytande beteende. Men den normbildning som i Minners (2015) studie sprang fram ur kollektivt formerade emotioner i deliberativa fora som lägerdeltagarna medvetet och frivilligt deltog i, har min explorativa studie inte lyckats bygga vidare på.

Jag får istället ta mig an den generella utmaning som Coleman (1990) framkastar, att studera hur normer uppstår eller förändras, men från *scratch*. Någon tidigare forskning i normpåverkan från *me too* har jag inte funnit vilket sannolikt kan förklaras av att rörelsen är en ny företeelse. Jag avser att visa hur individens presentation av sig själv, med stöd i normer för det som är handlingskraftigt, självständigt och normbrytande förskjuts till en presentation med stöd i normer för det som är passivt, underordnat och moraliserande.

1.4 Normer och moralens löfte

Den frågeställning som uppsatsen försöker besvara är om det sker en förskjutning i de normer som beskriver och formar kvinnoidealet och hur detta kan förklaras. Normer kommer i denna framställning att betraktas som knutna till samhället, inte till en enskild individ (Coleman 1990:241; Durkheim 2013). Normer går tillbaka på samhällseliga institutioner för det som är

socialt acceptabelt i varje enskilt fall av handling och besparar aktören att själv överväga om vad som är rätt eller fel (Heidegren, 2016) och specificerar vilka handlingar som är passande eller opassande för en viss grupp personer. Enligt Coleman (1990) genereras de med avsikt genom att aktörer som initierar dem, ser att de kommer att dra nytta av att de upprätthålls eller riskerar att ta skada om de utmanas. Ett vanligt beteende är att aktören avvisar eller uppmuntrar ett beteende i en situation. Detta görs med stöd i en uppsättning normer och värderingar som tillsammans formar det som kan kallas moralen hos en viss grupp. I vanliga fall så genomdrivs normerna med sanktioner som består av antingen belöningar för att de efterlevs eller som straff för handlingar som bedöms som opassande med normerna (1990:242).

Moral ser jag i denna framställning som en uppsättning normer som isynnerhet relaterar till hur det borde vara för att människor ska må bra. Människors förväntningar på moralens löfte är att om moralkoden följs så blir det bättre, annars sämre. Att följa en moralkod kan på det sättet länkas till rationalitet. Men människors *osäkerhets känsla* inför att framtiden riskerar att bli sämre när i grunden av rädsla. Förhoppningar som är knutna till moralefterlevnad gör en *osäker* framtid bättre, det vill säga förutsägbar och därmed *säker* och trygg. Moral som en människa, grupp eller samhälle på rationella grunder förhåller sig till kan med detta perspektiv sägas ha emotioner som bas.

1.5 Att erfara emotioner

Vad är emotioner, hur blir de till, vad styr deras uttryck och vad bjuder motstånd? För att svara på frågorna kommer biologisk determinism, i hypoteser om emotioners funktion och manifestation, i denna framställning att överskuggas av kulturella och kognitiva aspekter. Ett annat sätt att uttrycka det är att om man vill skilja på känsla och emotion kan känsla få stå för den mer biologiska förnimmelsen och emotion står för den sociala produkten (Wettergren, 2013:54). Alla emotioner ses i denna framställning som något som är relativt andra individer. Det finns inga helt egna emotioner. De uppstår i självet dialog med sin omgivning och präglas av hur denna ser ut vilket gör att emotioner är en del i det sociala tvång och de normer som existerar utanför individen (Durkheim, 2013).

Stressforskaren Peggy Thoits (1989) definition av *emotionen* är att i regel har den ett *expressivt element* som uttrycker sig i en observerbar handling. Handlingen föregås av aktörens *sinnesförnimmelse* och *situationsbedömning*. Oftast har det expressiva elementet, egentligen alla tre elementen, en *kulturell beteckning* som till exempel förtröstan eller bitterhet. Men sinnesförnimmelsen och aktörens situationsbedömning är sällan eller aldrig direkt observerbara (1989:318). Emotionen uttrycker sig vanligtvis genom ett ord eller en gest men kan döljas och modereras om individens situationsbedömning säger att det är det bästa och att individen förmår att kontrollera sina uttryck. Thoits (1989) menar vidare att de kroppsliga förändringar som följer med emotioner inte är specifika; generella faktorer i miljön väcker en *icke specifik* sinnesförnimmelse som i sin tur tolkas, på grundval av framträdande situationella faktorer, som en speciell emotion. Emotioner kan därför sägas vara en förenad produkt av generella sinnesförnimmelser och specifika sociokulturella faktorer. *Samma känslotillstånd kan alltså tolkas som glädje eller ilska beroende på vilka situationella ledtrådar som är tillgängliga* (1989:320).

Enligt psykologen Nico Frijda (1988) kan man inte skapa sinnesförnimmelser och situationsbedömningar med egen vilja. De kommer till en intuitivt och vad de vet, det vet de med säkerhet (Frijda, 1988:355). Frijda (1988) menar att när du erfar en emotion så är du underkastad dess lagar. När du uppfylls av den så är den observerbar för dig. Emotioner uppstår som svar på de tolkningar som du bygger av situationer. Stoppa in en händelse, med en speciell mening i en situation, och ut kommer en emotion. Det är det som är situationens lag (Frijda 1988:349).

1.6 Emotionsregimer, skript och referensgrupper

Sociologen Arlie Hochschild (2012) menar att eftersom känslor är en form av för-kognition så är sociala skript eller känsloregler för hur vi ska agera ett av de mest viktiga kulturella verktygen för att styra våra handlingar. Hochschilds (2012) enkla bevis för om det finns känsloregler eller inte ryms i erfarenheten av att uppleva sig klämd mellan *vad jag känner* och *vad jag borde känna* (2012:43). Om det förväntas av oss att vi på en begravning skall visa sorg så kan vi göra det med ett *ytagerande* där vi inte känner särskilt mycket men vi visar ändå upp ett ansikte som stämmer med stämningen. Men vi kan också välja att *djupagera* genom att först framkalla känslan

inombords för att sedan visa upp den, en äkta känsla som är självinducerad (Hochschild, 2012:35).

En kulturell samling av känslö- och uttrycksregler, som i kombination med språket, gör det möjligt att klassificera, reflektera kring och hantera emotioner och emotionella processer kan enligt Reddy (2001) kallas för en *emotionsregim*. Wettergren (2013) menar att termen *emotionsregim* passar väl på grund av att det kan associeras med *kunskapsregim*. Foucault använde begreppet kunskapsregim för att beskriva att det som människor sett som sant, osant, viktigt respektive oviktigt, har sett olika ut i olika tider. Empirisk forskning av sociologen Peter Stearns (1994) visar att det även gäller för emotionsregimer.

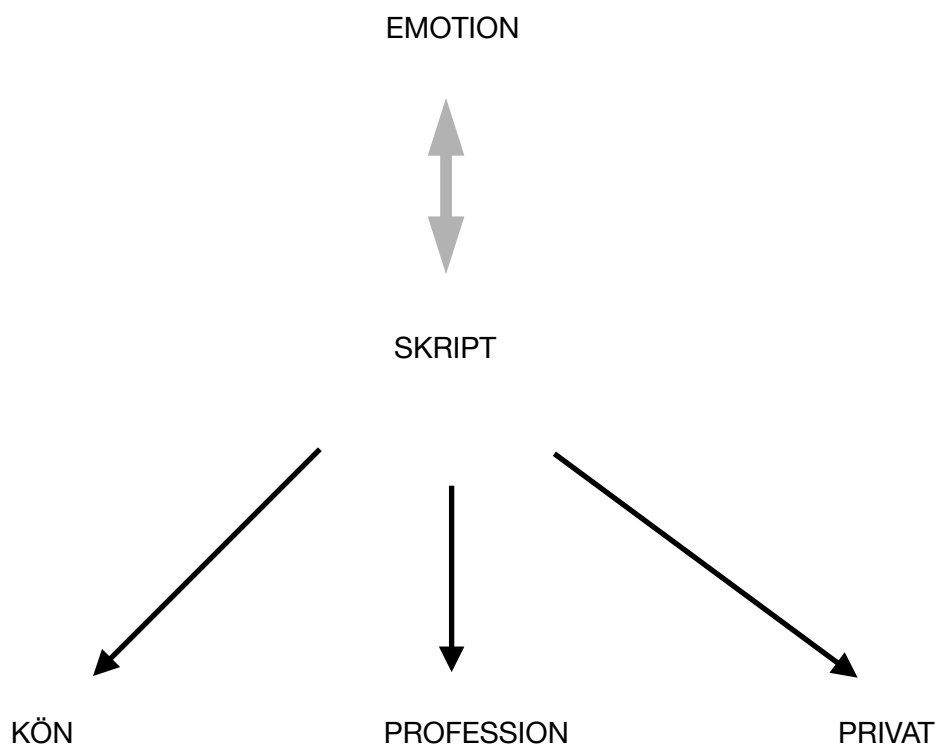
Förändring

Peter Stearns (1994) redogör för hur arvet från den viktorianska kulturen, där till exempel rädsla skulle hanteras genom att visa mod, under tidigt 1900-tal ersattes av en regim som innebär att rädsla inte skulle visas. Som en följd uppfattades mod på 50- och 60-talet som en nästan anakronistisk företeelse (1994:101-111, 236). Ilska och vrede uppfattades under den viktorianska eran som funktionella emotioner för män men inte för kvinnor som förväntades vara fogliga och lätthanterliga (1994:122). Ilska och vrede förändrades under 1900-talet till att användas sparsamt, i synnerhet på arbetsplatser, för att till slut förnekas helt (1994:120-133, 238). Man uppfattade ilska som potentiellt skadligt för relationer och rädsla som potentiellt skadligt för individen. Sammanfattningsvis beskriver Stearns (1994) en socialt konstruerad och naturaliserad föreställning stadd i förändring.

Begreppet emotionsregim kan alltså uppfattas som en socialt konstruerad, men naturaliserad föreställningar om vad som är normalt och acceptabelt uppvisande av känslor inom en given kontext. I den sociala konstruktionen förstås också att anvisningarna för beteendet är olika beroende på social roll och habitus. För att förstå denna konceptualisering tar Wettergren (2013) hjälp av hur *teater* och *mjukvara* produceras. Manus betecknar konkreta anvisningar för en roll, en ceremoni eller en ritual. I teaterakten sätter *manuskriptet* ramarna för de processer som kan äga rum. I mjukvaruproduktion betecknar *skript* sekvenser av kommandon som dirigerar utförandet av en logisk process där det ena följer på det andra. *Sociala skript* kan både förstärka och underminera en emotionsregim. Om skriptet följs stärks regimen, om det avviks från skriptet kan en alternativ regim uppstå. Skript är något som görs aktivt och unikt av varje enskild aktör i

en ritual. En emotionsregim tillhandahåller skript som följer dess känslö- och uttrycksregler. Detta kan således finnas flera olika skript inom samma emotionsregim (2013:36, 37).

Figur 2. Sociala skript (innehållet beskrivs ovan, förenklat från Wettergrens original)

En emotionsregim innehåller olika skript för handling och är samtidigt ett *moraliskt* förhållningssätt till handling; den talar om för oss vilket emotionellt uttryck som är önskvärt och gott (Wettergren, 2013:37). Emotionsregimer formas av rådande strömningar i samhället och struktureras av den sociala verkligheten som barnuppfostran, partipolitiska dogmer, tidningar, filmer med mera. Historiskt kan man studera hur de förändrats och bytts ut vilket visar att deras sanningsanspråk är socialt och historiskt kontingenta (Wettergren, 2013:31; Stearns, 1994).

Motstånd och referensgrupper

Men enligt Wettergren (2013) står emotionsregimen aldrig oemotsagd eller allenarådande. Det finns alltid emotionella subregimer, avvikande regimer och direkta motståndsregimer. Reddy (2001) har gett det beskrivande namnet *emotional refuge* till en relation, ritual, eller organisation, formell som informell, som tillhandahåller ett tryggt avsteg från den rådande emotionella regimen. Reddy's *emotionella tillflykt* (2001:129) kan antingen stötta eller hota den rådande

regimen. Ett flagrant samtida exempel på motståndregim och emotionell tillflykt kan observeras i rörelsen *me too* som tjänar som plattform för emotioner som normalt inte får visas. Att ge uttryck för den förödmjukelse som upplevts kan här ske i relativ trygghet från att utmanas av emotionsregimer som säger att dessa känslor inte får visas.

Sociologen Theodore Kemper (2017) kallar den person, eller egentligen alla de personer, som som aktören inser kan ha intresse i utkomsten av den aktuella interaktionen för *referensgrupp* (2017:14). Kemper (2017) menar vidare att konceptet, som skapar självet, inte kan stanna vid enskilda eller grupper av individer. Vi refererar blixtnabbt och intuitivt till lagar, logik, bevis och bemyndigade auktoriteter och då är även dessa att betrakta som just referensgrupper (2017:16). Kemper (2017) menar att vilket innehåll som helst, som överförs från en referensgrupp, hur excentriskt det än må vara, är att betrakta som kultur (2017:19). Vi förstår att endast genom att lyda - genom att exekvera referensgruppens planer och fullfölja de mål den har satt ut - kommer gruppen att förläna oss uppmärksamhet, respekt och erkännande, hyllning, stöd och så vidare vilket Kemper (2017) sammanfattar som *status*. Om vi inte gör detta, kan vi förvänta oss att gruppen vänder sig bort ifrån oss. Hur kan det vara att vi inte alltid verkar göra det som vår referensgrupp fordrar av oss? Kemper (2017) svarar att det kritiska förhållandet är att vi alltid lyder en referensgrupp eller en annan. Men om det inte är den referensgrupp som betraktaren tror det är, så är det en annan. Om jag förråder dig så är det för att min makt/status *vinst* överträffar min makt/status *förlust* för att göra det det (2017:15). Kemper (2017) föreslår att aktören kommer att lyda den referensgrupp som erbjuder störst statusvinst för lydnad i kombination för minst statusförlust för olydnad. Eftersom som olika individer stödjer sig på diktat från olika referensgrupper så är potentialen för konflikt inbyggt i det sociala livet från början (2017:22).

1.7 Att kämpa om makt och status

Enligt sociologen Candace Clark (1990) använder individen *emotionellt arbete* som är ett redskap för att i interaktionen med andra nå åtråvärd status (1990:316). Exempel på emotionellt arbete kan vara att dölja sin rädsla eller att låtsas förvånad. Båda knepen kan tjäna till att positionera aktören så att denne kan komma ett steg upp i den sociala hierarkin. Men är emotionerna synliga så förmedlas de till andra i interaktionen vilket kan leda till justeringar av

positionen i hierarkin (1990:309). Kemper (2017) menar att det sociala livet är en evig utmaning för individen att skaffa sig uppmärksamhet, respekt och aktning, det vill säga *status*. Utmaningen innebär en ansträngning för att både samla och ordna *försvar* och genomföra en offensiv, men även för att skapa ofrivillig underkastelse det vill säga *makt*, över andras motvilja att ge status (2017:1).

Oegennyttas råda sägs råda när en aktör inte har något eget intresse i utkomsten av interaktionen. Men enligt Kemper (2017) kan oegennyttas råda eftersom varje val av handling, liksom av att avstå från handling, har en makt/status belöning. Oegennyttas råda dock synbart råda när det belöningen i status betalas ut i en valuta som är okänd för betraktaren (2017:152). Kempers (2017) huvudaxiom är att alla individer bär som mål att hävda och uppnå status i det sociala livet och att kampen är *emotionell*. Om vi inte hyser *tillfredsställelse* med den mängd status andra ger oss så är vi offer för *missnöje, ilska, depression* och *rädsla*, och vid denna punkt så träder makt, som försvar och offensiv mot andras ovilja att ge status, in i ekvationen (2017:7). Även Clark (1990) ser att när subjektiv och objektiv plats (status) sammanfaller, erfar individen det behagliga förhållande genom emotioner som *tillfredsställelse, stolhet* och *jubel*. Men när de *inte* sammanfaller så erfar individen emotioner som *ångest, bitterhet* och *indignation*.

Ett exempel på försvar av status är rättfärdiganden. Handlingar och deras uttryck kan inte förstås om inte människan olika färdigheter vägs in i bedömningen. Människan kan beskrivas som begåvad med förnuft, språkförmåga och med egenskaper som social varelse. Filosofen Rainer Forst (2007) menar att kombinationen av dessa egenskaper gör människan till en rättfärdigande varelse. Människan har inte bara gåvan att kunna ange skäl för sina handlingar och övertygelser och på så sätt rättfärdiga dem. I vissa kontexter anser människan dessutom att det är en plikt och att alla bör göra detsamma. Jag menar att Forst (2007) inkluderar intervju i media i dessa kontexter. Forst (2007) menar vidare att för att förstå många mänskliga praktiker måste de betraktas som legitimationspraktiker. Oavsett vad aktören gör, eller tänker, kräver denne att det ska finnas legitima skäl.

Marvin B. Scott och Stanford M. Lyman (1968) uppmärksammar att *rättfärdiganden* och *ursäkter* är båda godkända sociala vokabulärer för att neutralisera ett ifrågasättande av en handling. Men det råder en avgörande skillnad mellan de två. Ursäkter medger att handlingen är klandervärd men man avvisar fullt ansvar för den. Mitt exempel på ursäkt är: *Det var svårt att se*

hennes fot så jag trampade på den. Men enligt Scott och Lyman (1968) hävdar rättfärdigandet det positiva värdet av en handling, när krav reses på att det är negativt. Mitt exempel på fråga och rättfärdigande svar: *Varför gjorde du så att hon grät? Ja, vi skulle ju lära oss dansa.* Scott och Lyman (1968) menar att rättfärdigandet erkänner handlingen i sig som negativ men att på grund av speciella omständigheter kan handlingen ändå ses som positiv (1968:51). Att till exempel åberopa lojalitet gentemot individ X är enligt Scott och Lyman en fullvärdig *neutraliseringsteknik* att lägga till grund för ett rättfärdigande (1968:51).

1.8 Emotionell energi och emotiver

Wettergren (2013) inordnar den franske filosofen och sociologen Pierre Bourdieus (1984) begrepp *habitus* i emotionssociologin. *Habitus* betecknar hur människors sociala miljö, gruppstillhörighet, uppväxt och socialisation och interaktion med andra grupper, förkroppsligas som vana och rutin. Att tala om *habitus* är enligt Bourdieu (1984) att tala om hur den sociala miljön faktiskt formar individer (1984:172). Enligt Wettergren (2013) skulle *habitus* inte kunna länka individen till hennes miljö om det inte vore för att *habitus* orienterar ens handlande med hjälp av bakgrundsemotioner. Dessa styr ens handlande mot interaktioner med de grupper som ger mest emotionell energi och där den uppsättning av symboler man har tillgång till är mest betydelsefull (2013:95).

Emotionell energi

När det gäller jagets motiv för handling kan varken Kempers (2017) statusjakt eller Bourdieus (1984) *habitus* förklara vad som får individer att utföra handlingar som saknar synbart rationella motiv. Men sociologen Randal Collins (2004) teori om *emotionell energi* gör anspråk på att kunna förklara hur det förhåller sig. För att sätta oss in i detta så får vi ta avstamp i sociologen Max Webers (1914) handlingsteori för det sociala agerandet. Den utgår från att handlingar kan förklaras i termer av att individer försöker orientera sin interaktion utifrån förväntad materiell vinst i relation till den kostnad i tid och fysisk ansträngning som interaktionen förväntas kräva. Det som Weber (1914) beskriver som affektiva handlingsorienteringar (emotionella) befinner sig på gränsen till vad som kan räknas som rationellt orienterade och ofta är de det inte. Att *skratta* kan tjäna som beskrivande emotionellt exempel i båda dessa sammanhang. Det kan bestå av en okontrollerad reaktion på ett oväntat stimuli eller en förfinad uppvisning som medvetet

frigör emotionell spänning. När det sker i den senare aspekten är den affekt-orienterade handlingen enligt Weber (1914) på god väg att bli rationellt orienterad (1914:107ff).

I Webers handlingsteori finns det enligt Collins (2004) ingen emotionell drivkraft. Weber (1914) har svårt att förklara interaktioner som är synbart osjälviska eller rent emotionella. Altruistiska och emotionella interaktionsmotiv passar inte i en kalkyl som väger materiell vinst mot kostnad för interaktionen. Collins (2004) föreslår en lösning på det teoretiska problemet genom att lägga till begreppet emotionell energi (2004:102). Genom detta så vidgas den klassiska handlingsteorins rationella sfär så att även emotionella och moraliska handlingar ska kunna ses och analyseras utifrån att de optimerar vinst i relation till kostnad. Collins (2004) beskriver emotionell energi som en central drivkraft kring vilken allt annat roterar, inklusive rent materiella intressen. För kortsiktiga interaktioner på mikronivå innebär det att begrepp som *kalkylerande* och *val* kan ersättas med begrepp som *emotionell energi* och *intuitiv styrning* av handlingar. Wettergren (2013) menar att människor medvetet eller omedvetet orienterar sig mot situationer som maximerar den emotionella energin. Man behöver knappast vara mästare i självinsikt för att inse hur man dras till situationer som inger välbehag medan man måste kämpa med sig själv för att ta itu med dem som inger obehag (2013:45).

Enligt Collins (2004) innehåller emotionell energi en ”moralisk känsla” vilket omfattar uppfattningen om vad som är rätt eller fel, moraliskt eller omoraliskt. Personer som är fulla av emotionell energi känner sig som goda människor; de känner sig rättfärdigade i vad de gör (2004:109, 128).

Emotioner och emotiver

William Reddy (2001) visar i sin forskningsöversikt hur emotionens beskrivande karaktär används i relation till personliga kvaliteter. Fraserna ”Jag är ledsen” eller ”Jag är glad” kan vid första anblicken te sig som att de är lika med ”Jag har rött hår” eller ”Jag känner mig sjuk” vilka också beskriver personliga kvaliteter. Men som beskrivningar tillåter inte påståenden om emotioner en oberoende verifikation vilket beskrivningen av hårfärgen gör. Det gäller även det deskriptiva ”Han verkar arg” och ”Kvinnan kände ingen skräck.” Det enda sättet att avgöra hur *passande* emotionspåståendet är, är att titta efter hur väl det hänger samman med andra emotionellt expressiva uttryck som gester eller handlingar (2001:100). Ovanstående exempel är konstateringar eller beroende på sammanhang performativer i den mening vi känner igen dem från

språkfilosofen John Langshaw Austin (1975). Konstativa yttranden beskriver världen och performativa yttranden förändrar den.

Reddy (2001) beskriver *emotiver* - en talhandling som skiljer sig från ovanstående yttranden. När någon säger ”jag är arg” är *arg* inte ilska på det sättet som när någon säger ”Okey” och *okey* är acceptans. Emotiver är inte talhandlingar i den ursprungliga betydelse av att de är konstativer eller performativer. Emotiver influerar direkt och förändrar det som de refererar till. På det sättet liknar de performativer eftersom de påverkar världen. De är instrument för att ändra, bygga, gömma eller intensifiera emotioner. Emotionella uttryck som emotiver har en utforskande och själv-förändrande effekt på det av emotionen aktiverade tankematerialet (2001:105, 128).

Reddy (2001) finner i sitt verk att forskningen är enad kring att emotioner kan definieras som en bred aktivering av tankematerial - de benämns som allt från ”värderingar”, ”förmimmelser” eller ”bedömningar” - och det sker automatiskt, vanemässigt, halvt medvetet eller i glimtar varav somliga spiller över i ansiktsuttryck, skratt eller rodnader, röstförändringar, gester, kroppshållning och så vidare (2001:101). Studier i denna automatisering visar att aktiveringen av tankematerialet vid en given tidpunkt överskrider uppmärksamhetens översättningskapacitet till den grad att försök att karaktärisera och summera helheten alltid misslyckas (2001:102).

1.9 Kemper/Wettergrens perspektiv

Detta avsnitt presenterar en av de teoretiska referenser som jag använder i analysen för att spåra emotioner (tabell 1, se appendix). Emotioner uppstår i samspel med andra och enligt Wettergren (2013) för det med sig att emotioner är kopplade till makt och status, de två huvudsakliga sociala dimensionerna som avgör självets plats i förhållande till andra (2013:47). Med status avser Wettergren (2013) inte det socioekonomiska utan det socialt konstruerade relativa och relationella värdet på självet, eller den egna gruppen. Wettergren (2013) beskriver hur Kemper i flera av sina verk försöker sig på att analysera alla emotionella processer utifrån ett makt/status-perspektiv och att alla emotioner kan härledas ur förskjutningar i makt och status och att detta ger upphov till ungefär samma emotioner i alla kulturer. Wettergren (2013) menar att trots att detta synsätt är för reduktionistiskt bör perspektivet kunna användas för att spåra hypotetiska emotionella processer i ett empiriskt material (2013:47). Wettergren (2013) har gjort en fri

bearbetning av Kempers makt/status-perspektiv och anpassat den till en ”senkapitalistisk emotionsregim som gäller för västvärlden” (2013:48) genom att skapa den fjärde kolumnen längst till höger (tabell 1, se appendix). Wettergren (2013) betonar att spektrat av emotioner inte är uttömmande och inte heller universellt. Bara översättningen från engelska innehåller svårigheter vilket visar hur olika emotionella processer antar olika beteckningar och ges olika stort utrymme i olika språk (2013:50). Uppställningen har tjänat mig som snabbpreferens när jag har arbetat med att analysera intervjuerna och som utgångspunkt när jag laborerat med olika analytiska teman. Eftersom uppställningen på detta sätt tjänat som mitt arbetsredskap kommenterar jag nedan de delar jag använt.

Kommentarer till Kemper/Wettergrens perspektiv

Emotioner som *trygghet*, *rädsla*, *skuld* och *tillit* handlar om en förskjutning av maktdimensionen. Har man stabil tillgång till resurser känner man tillit, men man känner rädsla om tillgången på resurser minskar, om man berövas dem eller ens inflytande minskar. Tillit känner man när man är sårbar inför en annan, men litar på att denne inte kommer att missbruka sin makt. Den dominerande emotionsregimen är att visa tillit och trygghet eftersom det signalerar styrka, men att inte visa rädsla eftersom det signalerar svaghet. *Skuld* berättar om att man missbrukar sin makt över en svagare part. Wettergren (2013) menar att skuld är situationsberoende då det i vissa sammanhang kan vara ett hyllat tecken på styrka att erkänna skuld när till exempel kändisar gör det (2013:49). Skuld handlar om att vad man har gjort och är förknippat med *skam*. Skam är mer relaterat till vem man är. Vem man är definieras till stor del av de sociala band man har vilket för med sig att skam i grund och botten är en rädsla för skada på de sociala banden enligt sociologen Thomas Scheff (2000). Om man godtar att skam är rädsla för skada på de sociala banden menar Scheff (2000) att det medför förhöjd självmedvetenhet (2000:97). Om skam inte erkänns kan individen drabbas av *depression* vilket är relaterat till statusförluster av olika slag. Skam och depression är känslor som ses med misstänksamhet av emotionsregimer eftersom de förknippas med bristande självkänsla och därmed svaghet (Wettergren, 2013:49).

Clark (1990) menar att människor som tar emot färre belöningar än de tycker att de förtjänar känner *skam* om de godtar att knappheten på belöningar är deras eget ansvar och *ilska* om det tror att det är den andres fel. På det sättet ser vi att det är beroende på vem man klandrar som avgör vilken emotion som är aktiv. Enligt Clark (1990) är det därför viktigt att klarlägga varför

vissa personer klandrar sig själva och vissa klandrar de som nedvärderar dem eller varför somliga förväntar sig mycket och andra litet (1990:319).

Enligt Wettergren (2013) är *glädje*, *stolthet*, *välbefinnande* och *tillfredsställelse* emotioner som i allmänhet ses som bra i emotionsregimen eftersom de tyder på självkänsla och positivt tänkande. I svensk kultur är det inte självklart att visa stolthet. Det kan förknippas med självförhärligande. I värsta fall kan det framkalla *förakt*, *avsky* och till och med *äckel* att göra anspråk på mer status än man förtjänar. Att göra anspråk på mer status än man förtjänar framkallar påfallande ofta *bitterhet* hos den andre, vilket kan tolkas som att denne sätter den erövrade statusen i samband med sin egen upplevelse av statusförlust. För att motverka bitterhet kan det vara bra att ge uttryck för *ödmjukhet* och tillerkänna den andre delaktighet i statusvinsten. Stolthet är alltså, i vissa kulturer, en känsla som kräver situationell känslighet (2013:49).

2.0 Metod och datakropp

I det första kapitlet har jag presenterat bakgrund, problem och den litteratur som denna framställning stödjer sig på. Beskrivning av normer och emotioner och hur de uppstår och förändras gör inte anspråk på att vara heltäckande men väl ämnade för denna studie.

Emotioner och normer är oupplösligt förenade med individens eviga kamp efter uppmärksamhet, respekt och aktning. Kampen är emotionell och uppstår i samspel med andra och den ramar in av makt- och status-dimensioner som avgör individens plats. Två intervjuer får här representera individers samspel. Metoden riktar in sig på att spåra emotionella processer och försvar av status och vilka kulturella schema individen använder.

I kapitelns första avsnitt beskriver jag insamling och urval, den mediala kontexten och presenterar summariskt innehållet i intervjuernas dialoger. I följande avsnitt diskuterar jag datakroppens validitet, gör etiska överväganden och i det avslutande avsnittet beskriver jag hur datakroppen bereds inför analysen.

2.1 Urval och empirisk kontext

Min *rekrytering* av vittnesmål under *me too*'s banér har skett bland etablerade media som har en ansvarig utgivare. Jag fann här mängder med information vilket bidrog till att jag valde bort accepterade sociala medier som Twitter och Facebook och subkulturella varianter som Flashback. Jag har läst Luiks (2017) och Pascalidous (2017) vittnesantologier i bokformat och vittnesmål i artiklar i Dagens Nyheter, Sydsvenskan och Svenska Dagbladet. I synnerhet dagspressens berättelser verkade stöpta i samma form, skrivna av samma person rentav, trots att de kom från skilda håll. Likheterna tror jag kan förklaras av att vittnesmålen innan de publiceras har varit föremål för en likartad redaktionell påverkan när vittnen, redaktörer, journalister och kanske till och med advokater skriver för att skydda vittnet, redaktionen, journalisten och andra inblandade för klander och eventuella rättsliga komplikationer som anmälan om förtal. Efter ett tag fann jag ett ”vittnesmål” i form av en 17 minuters videoinspelning utan klipp eller annan redigering (Aftonbladet, 2017). Materialet innehöll gester och ansiktsuttryck men också stakningar och ändringar i talet vilket är av intresse för att spåra emotioner. Med intervjun som referens upprepade jag sökningarna och upptäckte till slut en skriftlig intervju, gjord med samma intervjuperson 9 år tidigare, visserligen redigerad men med en del emotioner återgivna (Expressen, 2009). Intresset väcktes för att undersöka om, och så fall hur, intervjupersonens själv-presentation har förändrats över tid. Min *rekryteringsprocess* påverkades således induktivt under fältarbetet (Hennink, 2011) när jag på detta sätt lät den empiriska världen avgöra vad jag skulle arbeta med.

Medial kontext

Intervjun som fanns i form av en artikel (Expressen, 2009) är tagen från den skriftligt redigerade formatet som finns på Expressens webb. Videointervjun (Aftonbladet, 2017) på Aftonbladet webb har transkriberats av författaren för denna studie (se appendix för intervjuerna *in extenso*). Texten inkluderar beskrivningar av muntliga och kroppsliga icke-verbala handlingar. I transkriptionen indikerar kursiv stil att personerna talar samtidigt.

I de följande avsnitten ska jag försöka ge en så fyllig, eller *thick description*, (Geertz, 1973) som möjligt av den kontext som materialet återfinns i. En *tät beskrivning* tjänar till att underlätta analysdelens tolkning av kroppsliga gester och verbala emotionella uttryck som är beroende av

de sammanhang de uppträder i. Till exempel kan en ögonblinkning mellan ett ungt par som möts ha en sexuell konnotation under det att i ett professionellt sammanhang kan den användas som en stödjande gest eller mellan vänner i samspråk kan den indikera att det senast sagda ska uppfattas som ett skämt (Hennink, 2011). En tät beskrivning är även en förutsättning för att läsaren ska kunna bedöma hållbarheten hos eventuella generaliseringsanspråk som reses i denna framställnings slutdiskussion eftersom det medger jämförelse mellan förhållanden i den första intervjun 2009 och den andra intervjun 2017 (Kvale, 2014:312).

Ord och bild 2009

De två intervjuerna presenteras under mediaproducenterna respektive nöjessektioner. Webbproduktionen hos *Expressen Nöje* har rubriken ”Lulu Carter plockar ut sina bröstimplantat” (Expressen, 2009). I anslutning till artikeln länkas till en tidigare artikel ”Lulus operationsdag exklusivt för FREDAG”. Länken leder till sju bilder, varav tre på Lulu Carters bröst, bland annat under det kirurgiska ingreppet. Enligt Expressen är Sveriges kanske mest kände inredare, intervjupersonen, den senaste i raden att plocka ut sina implantat. Rubriken lyder: ”För fredags redaktör berättar Lulu om operationerna, kärlekslivet och de bisarra ryktena.”

Reporterns interaktion 2009

Reportern gör under intervjun totalt 28 interventioner. Av dessa är ett tio-tal referenser till handlingar som intervjupersonen har gjort eller ämnar göra. Fem är frågor som rör implantaten. Ingressen har aviserat information om ”kärlekslivet” och de ”bisarra ryktena”. Två frågor handlar om nakenhet i media, två om ”sexmonster” och manslukerska, nio om män i livet, tre om spontanitet och festande och slutligen en om kreativitet. Fem gånger introducerar reportern möjligheten för intervjupersonen att rättfärdiga sin nakenhet och sexualitet, en gång bekräftar reportern negativa känslor och två gånger positiva känslor.

Reporterns frågor följer ett klassiskt narrativt tema enligt Jens Rennstam och David Wästerfors (2015:60). Temat börjar med en orientering i tid och av person, ”Du har tagit ut silikonet” varefter det öppnas för att beskriva handlingar ”Har du varit hos honom tidigare?, Varför la du in silikon från början? Man kan väl inte bara plocka ut allt? Vad skulle du säga?”, ”Har du något planerat?”, och som leder till en upplösning av något slag: ”Jag får ångest av att kolla på dig.” ”Du slukar yngre killar tydligen.” ”Jag tror att du är galen.” ”Varför tror jag du är ett

sexmonster?” Intervjun avslutas med ett *coda*, något som återför lyssnare till nuet (Rennstam & Wästerfors, 2015:60). ”Du tänkte återanvända inläggen, berätta.” Nuet beskriver att intervjupersonen avser att bygga en lampskärm av bröstimplantaten för att sälja och därefter skänka intäkterna till bröstcancerfonden.

Ord och bild 2017

Webbproduktionen *Aftonbladet Nöje* sätter under den tematiska vinjetten *Martin Timell anklagas för övergrepp* en gemensam rubrik för sin artikel och för sin studioinspelade intervju som lyder: ”Lulu Carter i öppenhjärtig intervju om Martin Timell” (Aftonbladet, 2017). På sidan finns länkar som inbjuder läsaren att abonnera på fem olika associerade nyhetsteman: ”Martin Timell anklagas för övergrepp, Martin Timell, Lulu Carter, MeToo och TV4”. Längst ner på sidan loopar en video som bland annat handlar om anklagelserna mot filmproducenten Harvey Weinstein, USA. Enligt Aftonbladets artikel är intervjupersonen den som först larmade om de övergrepp som Martin Timell anklagas för. Artikeln fungerar som introduktion till webbsidans ”långa” videointervju och övergreppsanklagelserna nämns som om de pågått under lång tid; ”Övergreppen fortsatte. Lulu Carter har gjort 18 säsonger av Äntligen Hemma, under nio års tid.” Artikeln ramar in de påstådda handlingarna som framförallt sexuella, ”drog han ner min urringade tröja, säger Lulu Carter. [...] Övergreppen fortsatte.” Inramningen till trots behandlas temat *sexuella övergrepp* mer diskursivt än substantiellt. I den 17 minuter långa intervjun om övergreppen som sägs ha pågått under nio år ställs fyra frågor om fysiska eller psykiska övergrepp. Inklusiva svar absorberar övergreppen mindre än en minut av intervjutiden.

Reporterns interaktion 2017

Reportern gör under intervjun 22 interventioner. Av dessa är två referenser till handlingar som intervjupersonen gjort eller ämnar göra. 15 är frågor och fyra av dessa rör sexuella övergrepp. Reportern refererar nio gånger till män. Sex gånger introducerar reportern möjligheten för intervjupersonen att rättfärdiga sin passivitet, tre gånger bekräftar reportern negativa känslor och en gång positiva känslor.

Reporterns frågor följer ett klassiskt narrativt tema enligt Rennstam och Wästerfors (2015:60). Temat börjar med en orientering i tid och av person, ”När, skulle du säga, började han, sexuellt trakassera dig?” varefter det öppnas för att beskriva handlingar ”Vad var det som hände?”, ”Hur fortsätter han att trakassera dig efter det?”, och som leder till en upplösning av något slag: ”Så

när skulle du säga liksom att det här, hans beteende mot dig, kulminerade och det blev för mycket, för dig?” Den intervjuade svarar med en beskrivning av vad hon kände och vad den andre gjorde och intervjun avslutas med ett *coda*, något som återför lyssnaren till nuet (Rennstam & Wästerfors, 2015:60). Nuet, som i detta fall ramar in intervjun handlar om den vid tidpunkten fem dagar gamla *me too*-rörelsen. ”Alltså jag hoppas vid Gud att jag har gått i bräschen, att jag har gjort någonting så att det kan ske en förändring, framförallt för kvinnor, för många kvinnor.”

Sammanfattning

2009 års tema ”Du har tagit ut silikonet” förgrenar sig till omfatta flera delar av personens liv. Bland annat partnerskap, fritidsintressen, krishantering, sexualitet, aspekter av kroppen och det enskilt största temat, män.

2017 års tema ”Öppenhjärtig intervju om Martin Timell” förgrenar sig till att omfatta flera delar av intervjupersonens liv. Bland annat mental krishantering och relation till arbete, kollegor, chefer och det enskilt största temat, män.

2.2 Datakroppens validitet

Min påverkan på datakroppen före och under dess tillblivelse är lika med noll. Jag varken ställer frågor eller avgör vad som skall tas upp under samtalet eller har jag påverkat svaren som ges. Men studiens val av intervjuer är påverkade av insamlingsprocessen som jag har styrt. Jag har gjort ett aktivt val som jag redogjort för i förra avsnittet. Men huvudfrågan för validiteten är om jag mäter det jag avser att mäta. Min avsikt är att observera om normer för kvinnors beteende påverkas av sociala rörelser. Hur ska jag kunna se detta i en publik intervju?

Ett medialt fenomen som en publik intervju behöver media för att födas leva och dö. Som abstraktion kan det existera utanför sin egen värld men i sin egen värld bärs fenomenet fram av de personer som praktiserar mediakulturen. Utan deras praktik finns det ingen media och praktik blir på det sättet media. Att praktisera media är ett hantverk som går att lära sig och som kan glömmas bort. Att behärska en praktik som är av socialt värde kan på det sättet jämföras med makt. Det innebär att åtminstone i en medial aspekt ha makt över sin egen praktik i media och att

ha en relativt övertag över de individer som inte behärskar praktiken. Som all annan makt kan den utmanas och tillintetgöras.

Överväganden om intervjupersonen och dennes relation till nyhetsmedia

Min bedömning är att intervjupersonen har lyckats upprätthålla sin makt över situationen under intervjun och över sin övriga praktik i media. Jag stödjer detta på hennes erfarenhet under nio år i en TV-serie i en av landets största tv-kanaler och att hon även drivit en blogg och har flera års erfarenhet som uppmärksammas fotomodell och jag har inte heller funnit att hon själv har beskrivit något annat. Under en längre tid har personen regelbundet förekommit i tidningsreportage och presenterar sig själv som kändis. Så som hon framställer sig och mediahuset framställer henne tolkar jag som att det i allt väsentligt motsvaras av personens avsikt.

Jag menar även att intervjupersonen äger en enastående skicklighet i att göra status och påverka publik opinion. Mitt teoretiska argument för det börjar med en distinktion av statusproduktion i olika sociala kontexter. Den status av att vara kunnig och pålitlig som kvarterets mobiltelefonreparatör äger hos sina kunder skiljer ifrån den status i att vara kunnig och pålitlig som drottning Silvia äger i relation till sin nationella och internationella publik. Skillnaden i storlek på deras respektive referensgrupper avgör den påverkan som de utövar på samhället. Drottning Silvias göranden och låtanden har större inverkan på den allmänna opinionen än kvarterets mobiltelefonreparatör. Sammanfattningsvis menar jag att det finns en skillnad i utbredning och påverkan på samhället beroende på vilka normer och referensgrupper som status refererar till. När det gäller intervjupersonens status så bedömer jag henne som en framträdande opinionsbildare med förmåga att påverka normer. Medias intresse för henne tolkar jag som att hon når utöver mobiltelefonreparatörens snävare krets men ännu inte riktigt upp till kungahusets.

Dessutom är enligt mina efterforskningar intervjupersonen *selfmade*. Personen har nått sin mediala positionen av egen kraft. Med detta till grund menar jag att hon äger en känslighet utöver det som är vanligt när det gäller att fånga upp och representera de strömningar i samhället som ger status. Detta talar för de två intervjuer, trots att de bara är två, med intervjupersonen som representant för vilka normer som är gällande vid varje tillfälle, uppvisar ett förhållande till normer som har en utbredd acceptans.

Konklusion

Jag har med argumentationen om intervjupersonens subjektposition berört endast en mindre del av validiteten. På frågan om olika intervjukontexter skapar motsvarande olika förmåga att skapa mening och producera kunskap kan jag inte ge ett enkelt svar eftersom jag ser den som gränslös. Men jag har på detta sätt försökt ringa in det intentionella hos intervjupersonens statusproduktion, att hon har makt över situationen i media och att hon äger en känslighet för att fånga upp strömmingar. Sammantaget menar jag att detta gör datakroppen rimligt tillförlitlig och giltig för att beskriva just publika normers gestalt och deras tillblivelse.

2.3 Metodens validitet och datakroppens beredning

I detta avsnitt reflekterar jag över min roll som forskare och metodens svagheter och styrkor och jag beskriver hur jag koncentrerar och sorterar datakroppen. Det senare sker i ett analytiskt växelspel mellan sortering och tolkning. Meningskoncentrationen görs för att underlätta analysen och den efterföljande diskussionen. Jag visar också exempel på arbetsprocesser jag använt. Litteraturgenomgångens teorier tas i denna framställning som både *ad hoc* och *ad notam*. Hur tolkar vi datakroppen om vi förutsätter att det som presenterats i första kapitlet är oantastligt och odiskutabelt?

Koncentrering och kategorisering

Vid min genömläsning träder intervjuerna fram som fragment ur en livsberättelse. De återger tidsperioder, förlopp av handlingar och deras kausala effekter. Enligt Rennstam och Wästerfors (2015) kan en performativ eller dialogisk analys uppmärksamma vem en berättelse formuleras för. När jag vid en andra genömläsning fokuserar på reporterns frågor märker jag att de reser krav på intervjupersonen att prestera rättfärdiganden. Frågorna ställs utifrån ett perspektiv som en tänkt uppsättning aktörer, referensgrupper, med intresse i relationen, skulle kunna inta. Reportern i mediala intervjukontexter antar ofta den inte vokalt representerade men likväl närvarande tittaren, läsaren, åhöraren och ställer frågor som dessa hade kunnat tänkas ha ställt. Publikens imaginära gensvar, som det framstår genom reporterns agerande blir i den performativa och dialogiska analysen lika viktigt att analysera som berättarens eget agerande (2015:61). En berättelse har inte bara en viss struktur eller ett visst innehåll, den utgör också en sorts föreställning inför intervjuaren och - i förlängningen - inför samhället i sin helhet. Genom

föreställningen skapas något. Intervjun är en arena för identitetsproduktion och reporterns delaktighet i återskapandet av intervjupersonens identitet är intressant (2015:49,127).

Enligt Rennstam och Wästerfors (2015) så går analysen snabbare och enklare med sorterat material, även om sortering tenderar att låsa fantasin och därmed begränsa utfallet. Att sortera är inte harmlöst utan tvärtom potentiellt kontroversiellt. Reporterns krav på rättfärdiganden tolkade jag som hörande till två kategorier. *Säkerhet* betonades av reportern i intervjun från 2009 och *osäkerhet* i intervjun från 2017. Dessa två sorteringskategorier rymmer emotioner. Säkerhet kan knytas till *trygghet* och osäkerhet till *rädsla*. All sortering kan kritiseras - alla bitar kan när som helst sorteras om (2015:68).

Rennstam och Wästerfors (2015) föreslår att i analysen välja intervjupersonens egna ord. Denna fas kan benämnas självförståelse. Tolkningen syftar här till att formulera vad intervjupersonen själv uppfattar som meningen med vad den sagt. Min adaption av självförståelse innebär att jag grupperar och kategoriserar självpresentationen efter uttryck som intervjupersonen använt för att beskriva sitt agerande. Det uttryck som fick representera säkerhet blev ”självständig”, och ”skinn på näsan” under det att *osäkerhet* fick representeras av ”svårt att förklara” och ”rädsla”. När jag återvände till datakroppen med en förnyad genomläsning kring detta tema så var det möjligt för mig att i varje intervju konstruera tre kategorier som koncentrerade och representerade innehållet. Kategorierna framställde jag som polariserande mellan de två intervjuerna.

Figur 3. Sorteringskategorier (tillblivelse beskrivs ovan, innehåll beskrivs nedan).

”Skinn på näsan” 2009	”Det skulle jag inte våga” 2017
Handlingskraftig	Passiv
Självständig	Underordnad
Normbrytande	Moraliserande

Handlingskraftig beskriver individens tilltro till sin egen förmåga att hantera olika slags situationer och händelser (Bandura, 1997), *självständig* beskriver individens ekonomiska och sociala oberoende och *normbrytande* beskriver individens brott mot traditionella normer för

social interaktion. *Passiv* beskriver den diametrala motsatsen till handlingskraftig, det vill säga bristande tilltro till sin förmåga att hantera situationer och händelser, *underordnad* beskriver ett ekonomiskt och socialt beroende av annan och slutligen beskriver *moraliserande* individens rädsla och motvilja till egna och andras brott mot normen för självpresentation och social interaktion. Förekomsten av varje kategori från de sex fälten *handlingskraftig*, *självständig*, *normbrytande*, *passiv*, *underordnad* och *moraliserande* summerade jag i de två intervjuerna till 49 respektive 41 träffar. Även om vissa träffar inte lät sig definieras helt entydigt bedömde jag att numerärens storlek indikerade att en analys med detta tema skulle kunna bli fruktbart. Den inledande enkla kodningen beredde vägen för ett mer omfattande och tankekrävande analysarbete. ”Counting is easy; thinking is hard work.” Saldaña (2016:41). Kvalitativa studier fungerar ju inte till att mäta hur mycket eller hur många, utan framförallt till att begripa processer, betydelser och kvaliteter (Rennstam & Wästerfors, 2015:13).

Att spåra emotioner

För att återkoppla till Thoits (1989) så kan emotioner upptäckas när berättaren i sin talhandling ger dem en kulturell beteckning som till exempel ”chockad” eller ”tacksam”, två uttryck som kan omfatta flera olika emotioner som indignation, fruktan, tillit, trygghet och som kan röra sig mellan Kemper/Wettergrens (2013) dimensioner makt och status. Men emotioner kan även gå att observera i talets rytm. Psykologen och psykoanalytikern Helen Lewis (1971) observerade att när någon talade extra fort om något som låg lite utanför ämnet tjänade det till att, som hon uttryckte det, *bypass shame*. Enligt Reddy (2001) så har emotioner en utforskande och självförändrande effekt på det av emotionen aktiverade tankematerialet. Det innebär att man kommer till insikter om sig själv när man upplever emotionen. Om man talar samtidigt så kan det, som de flesta av oss har erfarit, sluta med att man inte vet vad man kommer att säga, förrän det har blivit sagt. Man har alltså chans att ändra sig under det att man talar. Enligt Reddy (2010) så går emotioner, och sålunda emotionshanteringen, att observera i till exempel ansiktsuttryck, gester, kroppshållning, skratt eller ändrad ton i rösten och prosodi (Plamper, 2010:242). Baserat på ovanstående kommer analysen att försöka spåra emotioner när talaren stakar sig, hummar, tar tillbaka det som tidigare sagts eller kommer med motstridiga påståenden ofta efter varandra eller talar i munnen på andra eller att en passage i samtalet, till exempel en replik på en fråga, blir oväntat lång eller kort. Jag ser dessa fenomen som potentiella markörer för emotioner även om Reddy (2001) inte beskriver dem alla i sitt arbete.

Ett annat sätt som jag sökte efter emotioner på är att observera dem ”teoretiskt”. Med det menar jag att beroende vad talaren uttrycker så kan man förvänta sig att talaren hyser känslor utan att talet i sig bär en markör. Om någon till exempel kommer till jobbet och uttryckslost konstaterar att ”Min mor dog i morse” är min teori, baserat på min uppfattning av livsvärlden, att det kan vara värt att leta efter emotioner i anslutning till det. Men jag är medveten om att denna teori handlar mer om en normativ överenskommelse med livsvärlden, än om en faktisk existerande verklighet att talaren hyser emotioner.

Något om metodisk praktik

Att analysera de två intervjuerna kan växa till en gränslös komplexitet. För att bemästra samspelet mellan begreppen och för att inte tappa dem ur fokus skrev jag in dem som kolumnrubriker (”Altruism” se tabell 2, appendix). I den vänstra kolumnen skrev jag in ett utdrag från intervjuerna. I koordinaterna till höger noterade jag mina analytiska reflektioner med referens till litteraturen i kolumnrubriken. Processen att kontinuerligt referera till avsnitt ur litteraturen och att göra justeringar och tillägg underlättades och förenklades på detta sätt. Med detta förfarande tolkade jag att *coda* i de två intervjuerna förmedlade *altruism* och en aktivitet i att upprätthålla och höja status.

2.4 Meningen med metoden

När jag genomför min första läsning av intervjuerna leder det ofrånkomligen till en intuitiv sortering och kategorisering av innehållet. Enligt Wettergren (2013) är processen förknippad med *bakgrundsemotioner*, det som normalt uppfattas som *sunt förnuft*. Hochschild (2012) kallar dem för ett sjätte sinne på grund av deras förkognitiva och orienterande funktion. Om man väger in det sociala oerhörda komplexitet så är rationella bedömningar för hur jag ska tolka vad jag läser egentligen inte möjliga. Emotionen träder i detta läge in och tjänar det rationella (Barbalet, 2001). Den tillåter bedömningar eller handlingar som inte skulle ske om de endast skulle baseras på logik och beräkningar. Emotionernas bidrag till rationaliteten är att när aktören behöver det för att handla, skapar de en känsla av säkerhet inför framtiden (Barbalet, 2001:49). Känslan av att något är bra eller dåligt, rätt eller fel, magkänslan, intuitionen och kemin, är alla vardagliga begrepp som gör det möjligt att tala om hur emotioner träder in vägleder rationella beslut och handlingar (Wettergren 2013). Det som sker vid min genomläsning är att jag agerar intuitivt utan att egentligen reflektera över det.

Jag hade kunnat låta mina bedömningar av innehållet stanna vid dem som jag gjorde under min första genomläsning. Men i detta sammanhang, i en studie som har vetenskapliga pretentioner, så behöver jag hantera mina intuitiva influenser på materialet. Hur ska jag bearbeta och erfara texterna så att jag är varse och kan minimera eller eliminera min påverkan? Som forskare behöver jag distansera mig från intervjutexten och min intuitiva tolkning. För att fullgöra denna distansering behöver jag ett ramverk (Titcher & Jenner, 2000). Mitt val av metod kan betraktas som en uppsättning instruktioner som skiljer mig från empirin. Metoden tjänar på ett sätt som instruktioner för andra gradens observationer, det vill säga en observation av den som observerar (Titcher & Jenner, 2000). Ramverket tjänar även till att skapa en känslighet för min snedvridning eller för mina förutfattade meningar. Med andra ord hjälper metoden mig att vara objektiv till min subjektivitet (Kvale, 2014:292).

Min strävan har varit att synliggöra de intuitiva processer som styr min metod när jag sorterade kategorier. Om jag inte lyckas med detta så riskerar jag att påverka materialet på ett sätt så att det som jag undersöker kan vara en del av mig själv och inte en del av fältet. Min forskning måste göras möjlig att genomlysas. Det går tillbaka på sociologen Robert K. Mertons CUDOS-krav från 1940 (2017). I korthet kan de beskrivas som att vetenskapens mål *inte* är personliga erfarenheter som *inte* kan delas med andra. Samhället och forskningen måste kunna ta del av det om skrivs och görs. Det möjliggör meningsfulla jämförelser mellan olika forskningsarbeten och skapar förutsättningar för att reproducera resultaten vilket är ett grundrekvisit för god forskning (Titcher & Jenner, 2000). En grundförutsättning är att vara djupt ärlig under kodning och analys. Ett exempel på ärlighet är att *inte* välja bort passager i texterna som inte passar in i min hypotes (Saldaña, 2016:39).

Med ovanstående i åtanke kunde en alternativ metod ha varit att låta någon som inte vet ett dugg om situationen och som inte har några förkunskaper alls koda intervjuerna. Detta hade gett en förhållandevis kontextfri utgångspunkt och som Steinar Kvale (2014) menar ägt en objektivitet med frihet från den snedvridning som grundar sig på min förkunskap. Hade jag sedan även använt flera oberoende observatörer (subjekt) och hade deras resultat blivit snarlika så hade det studiens objektivitet även grundats på en intersubjektiv reliabilitet (Kvale, 2014:292). Men att helt förlita mig på intersubjektiv validering hade kunnat vara ett tecken på ett bristfälligt arbete om jag på det sättet inte skull ha vågat ta ansvar för min egen tolkning. En förlängningen på det

hade kunnat vara att i populistisk anda överlåta validering och tolkning åt läsaren. Men det hade mer framstått som en kapitulation åt konsumtionssamhället där kunden alltid har rätt än som ett vetenskapligt arbete (Kvale, 2014:305).

Astrofysikern Lawrence Krauss uttrycker det enkelt på Youtube. ”The easiest person to fool is your self. Just as you think you have made a discovery, you have to work equally hard to prove that you are wrong.” Ett förfarande där jag försökt praktisera Krauss’s anda bestod i att jag prövade 2009 års intervju med resultatet från 2017 års intervju och vice versa. Jag arbetar omvänt genom att eftersöka *underordnad, passiv* och *moraliserande* attityd i det som omtalas 2009 och *självständig, handlingskraftig* och *normbrytande* i det som omtalas 2017. Resultatet av detta perspektiv förde med sig att jag fann *moraliserande* som jag tidigare förbisett 2009 och två passager som beskrev *handlingskraft*. Detta förhållande uppfattade jag som att det stärkte uppsatsens tes. Beträffande intervjun från 2017 fann jag *normbrytande beteende* som jag tidigare förbisett. Passagen beskrev hur intervjupersonen klagar på arbetsledningen *publikt* istället för det vanliga att göra det bland arbetskollegor. Detta är ett beteende som jag förmodar gynnas av den emotionella tillflykt (Reddy, 2001) som *me too* kan tjäna som. Den reverserade modellen kunde dock inte falsifiera mina resultat.

2.5 Något om arbetsprocessen

Som forskare har jag ställts inför *tre olika problem* när data har samlats in för att bearbetas (Rennstam & Wästerfors, 2013). I den inledande fasen hade jag läst ett hundratal vittnesmål och ett antal artiklar om *me too*. Det fanns mycket som jag kunde använda mig av och storleken riskerade att göra det svårhanterligt. Det som hotade var helt enkelt kaos. Forskningsfrågan handlar om normförskjutning över tid och för det behövde jag referenspunkter vid minst två tidpunkter. Genom att sortera bort den datamängd som inte hade en tidsrelation så begränsade jag datakroppen till två intervjuer. Dessa var gjorda med samma intervjuperson och med nio års intervall. Med denna sortering så var det initiala *kaosproblemet* löst (Rennstam & Wästerfors, 2013:68).

Vid min analys av innehållet i de två intervjuerna upptäckte jag två teman som handlade om *säkerhet* och *osäkerhet*. Under arbete med dessa teman nyanserades data vilket multiplicerades

dem och förde med sig att datamängden på nytt svällde. Det fanns en hel del som kunde tolkas enligt det duopola temat så vad skulle jag arbeta vidare med? Men kanske kunde jag begränsa analysen genom att låta ett representativt urval berätta vad datakroppen innehöll? Jag valde därför att reducera analysen och begränsa den till sex teman, *handlingskraftig, självständig, normbrytande, passiv, underordnad* och *moraliserande*. Jag löste på detta sätt *representationsproblemet* med reducering (Rennstam & Wästerfors, 2013:117).

Ett sista problem återstår dock, *auktoritetsproblemet* (Rennstam & Wästerfors, 2013:139, 141). Jag har i studiens första kapitel argumenterat för samhällsproblemet, anknytningen till forskning och litteratur. I detta andra kapitel har jag redogjort för de metodiska tillämpningarna och delar av det kommande förfarande vid analysen i kapitel tre. Min förhoppning är att när läsaren också har tagit del av fjärde kapitlets konklusion och femte kapitlets reflektioner så ska studien i sin helhet framstå som rimligt tillförlitlig och giltig.

2.6 Etiska reflektioner och förbehåll

Det som behandlas i denna framställning är aktörernas kommunikation så som den kommer till uttryck i text, bild och ljud och jag vill understryka att detta är en redogörelse för en studie och dess resultat och inte en objektiv beskrivning av vad som har hänt i de situationer som beskrivs. Avsikten är inte att finna om intervjupersonen har försummat något eller agerat felaktigt. Om det som behandlas har varit rätt eller fel avgörs inte här men studien utgår från att intervjupersonens deltagande i intervjuerna är intentionellt och frivilligt. Studiens analys eller slutsatser gör inte anspråk på att inkludera intervjupersonens faktiska emotionella reaktioner eller hur intervjupersonen har tänkt eller vilka förutsättningar denna haft för att bedöma situationen. Studien hanterar intervju och referat som intervjupersonen inte har haft möjlighet att kommentera inom ramen för arbetet.

Vetenskapsrådets *God Forskningssed* (2017) skiljer den vetenskapliga etiken från den moraliska. Jag har argumenterat för vikten av att hålla mig objektiv gentemot min egen subjektivitet. Men jag behöver även förhålla mig objektiv till objektet för mina studier. Enigt Latour så är objektivitet i kvalitativa studier inte ett inre mentalt tillstånd hos forskaren av att förhålla sig rättvis och juste utan det innebär att praktiskt möjliggöra för objektet för studierna vara

närvarande i arbetet (Latour, 2000:115). I denna studie hade det kunna låta sig göras genom att intervjupersonen hade fått läsa studien och sedan blivit intervjuad om sina reaktioner. Resultatet hade sedan kunnat presenterats i anslutning till studien. En forskningsintervju med intervjupersonen skulle kunna addera dennes attityd till intervjuerna och uppsatsens resultat men det bidrar inte till att besvara frågeställningen. Jag studerar hur normer förändras. Intervjupersonen agerar som indikator på vad som just nu är normerande i samhället.

Ett andra övervägande jag gjort är om jag skulle genomföra en fullständig anonymisering (Vetenskapsrådet, 2017:40). Jag fann att det hade tett sig som en charad i stället för att erbjuda något reellt skydd. Detta grundar jag på hur relativt välkänt materialet är och hur lättillgängligt det är. Namn och kontext nämns endast när det är nödvändigt för att kunna verifiera materialets ursprung och situationella kontext och jag har i rubriker och citat strävat efter att undvika uttryck som fristående kan ha förstärkande effekter och ges en dramatisk tolkning.

Ett tredje övervägande inbegriper en kartläggning jag gjort av intervjupersonen deltagande i offentligheten på olika sätt. Så gott jag har kunnat finna har intervjupersonen sedan 2005 med olika frekvens och startdatum deltagit i format som tv, tidningar, böcker och sociala medier. När det gäller de publika framträdanden som använts i denna studie bedömer jag att intervjupersonen gett sitt medgivande och att det som skett i mediabolagens regi också skett med respekt och ansvar för hennes integritet (Vetenskapsrådet, 2017:27). Intervjupersonen har själv valt offentligheten 2009 och 2017 och baserat på ovanstående uppfattar jag uppfattar henne som med erfarenhet av vilka konsekvenser publika framträdande kan få för den personliga integriteten. Denna studie avslöjar emellertid inget om intervjupersonen som inte redan är allmängods och utnyttjar inte heller intervjupersonens i en utsatt situation.

3.0 Analys

De följande två avsnitten behandlar intervjuerna från 2009 och 2017 och avser att visa hur normer för handlingskraft, självständighet, normbrytande beteende och passivitet, underordning och moraliserande hållning manifesterar sig i datakroppen.

Utgångspunkten är att intervjun används för att vinna uppmärksamhet och aktning, och andra fördelar som hör till status. Den är både ett försvar och en offensiv mot andras försök att beröva status, allt enligt Kempers (2017) teori. Drivmedel och belöning kommer från negativa eller positiva emotioner som utlöses i samband med sanktioner (Kemper, 2017, Collins, 2004; Clark, 1990). Den intuitiva styrningen baseras på Reddy's (2001) teori om emotiver. Förutsättningarna för att spåra emotionerna vilar på hur emotioner och emotiver manifesteras. Försöket går ut på att visa hur teorierna visar sig i empirin men analysen gör inte någon gång anspråk på visshet om intervjupersonens känslor, emotioner, intentioner eller tankar.

3.1 "Skinn på näsan"

I detta avsnitt analyseras intervjun från 2009 i tre delmoment: A, B och C. Rubriken i varje delmoment anger den analytiska poäng jag vill göra och efter det empiriska utdraget kommenterar jag emotioner och makt/status i den mån det är tillämpligt på utdraget. Varje delmoment avslutas med en sammanfattning av min tolkning.

A: Handlingskraft

Reporterns första fråga introducerar temat handlingskraft. Reporterns fråga:

- Lulu, du har tagit ut silikonet!

- Ja, det är omodernt med stora tuttar. Jag är snart 50 år gammal och precis som min dotter sa: "Mamma, det är inte snyggt med kombinationen spända tuttar och skrynkliga knän när du går på stranden". Så jag gick till min läkare Janne, världens bästa plastikkirurg.

Intervjupersonen bekräftar reporterns tema "har tagit" med "Så jag gick". Svaret visar på självförtroende och tillit till förmågan att hantera situationen. Självförtroende och tillit presenteras som högt när intervjupersonen betonar kontakten med "min läkare Janne, världens bästa plastikkirurg". I detta avseende presenterar intervjupersonen sin makt över livssituationen. Handlingen att ta ut implantaten rättfärdigas genom att citera dottern och diskurs om det som är modernt. Jag tolkar det som att intervjupersonen presenterar handlingskraft och trygghet och rättfärdigandet visar på aktivitet vid försvar av status som alltid är hotat.

Även i nästa utdrag introducerar reporterns temat handlingskraft:

- Varför la du in silikon från början?

- Jag har alltid varit ganska petit i kroppen. Jag är bara en 164 centimeter och jag hade jättesmå bröst. Jag var helt nöjd med dem, men sen när jag blev gravid fick jag helt plötsligt större bröst och kände att det var härligt. Jag kände mig så kvinnlig. Efter att jag ammat klart mina barn så försvann de där mysiga, runda, kullarna och då saknade jag dem så mycket. Så jag bestämde mig för att få tillbaka mina tuttar och har haft dem i 15 år. Jag har bytt ut dem en gång under tiden. Materialet krävde det.

Intervjupersonen presenterar sin handlingskraft i en konkret handling: ”jag bestämde mig” och rättfärdigar handlingen att lägga in implantat med emotioner som ”kände att det var härligt. Jag kände mig så kvinnlig.” Slutklämmens tidsaspekt ”15 år” adderar en acceptans av att det var rätt gjort från början. Jag tolkar svaret som en presentation av handlingskraft och rättfärdigandet som ett försvar av status, som alltid är hotat.

Nästa utdrag visar ett tillfällen när intervjupersonen på eget initiativ lyfter in temat handlingskraft. Reporterns fråga:

- Hur länge har ni varit ett par?

- Vi gifte oss för två år sen efter att bara ha känt varandra i åtta veckor. Jag friade till honom och så åkte vi till Marocko och gifte oss. Jag är väldigt spontan.

Att fria, åka till Marocko, att vara väldigt spontan, är exempel på handlingskraft.

Trygghetsemotioner som självförtroende och tillit presenteras i ”jag är väldigt spontan”. Jag tolkar det som trygghet eftersom motsatsen, rädsla och osäkerhet, hämmar spontanitet.

Intervjupersonen bryter mot traditionsbundna normer som säger att mannen ska ta initiativ till att fria, ”Jag friade till honom”. Intervjupersonens svar presenterar handlingskraft men bjuder också på utvecklingar i ämnet. Detta tolkar jag som tillfredställelse med det narrativa temat. Om intervjupersonen inte är tillfreds med temat så försöker denne att undvika det enligt teorin om emotionell energi. Sammantaget tolkar jag utdragen i detta delmoment som att handlingskraft, trygghet och normbrytande beteende presenteras.

B. Självständig

Reportern ställer en uppföljande fråga och intervjupersonens svar introducerar temat självständighet. Reporterns fråga berör den äktenskapliga konflikten:

- Men nu har ni alltså hittat tillbaka till varandra?

- Ja, vi har i alla fall förlåtit varandra. Sen är det klart att såna kriser måste man bearbeta för att det ska fungera igen. Vi tar en dag i taget. Och så bor vi 60 mil ifrån varandra. Jag i Stockholm, han i Båstad. Jag vill inte bo ihop med någon man.

- Så ni har aldrig bott ihop?

- Nej, jag har ju två barn och han har två barn. Jag har försökt med "Tomten är far till alla barnen" tidigare och det funkar inte. Vi ses på härliga semestrar och helger i stället.

- Det låter ju hur trevligt som helst.

- Ja, det är det, men han tycker att det är lite jobbigare. Jag är ju hans första fru. Jag har hunnit bli så självständig och har fostrat mina barn på egen hand. Och det kan vara svårt för en man att hitta sin plats i det. Och så bor jag ju ihop med min bästa kompis som är gay, Johan. "Husbögen" även kallad. Vi är supersynkade och har bott tillsammans till och från genom åren.

Intervjupersonen presenterar sig som självständig gentemot män med "Jag vill inte bo ihop med någon man." och det avslutar narrativet om konflikten. Utgångspunkten i följande tolkningen är att individen inte självvalt väljer självständighet utan att samtidigt hysa en emotionell erfarenhet av trygghet, självförtroende och tillit. Baserat på detta antagande tolkar jag den självständighet som presenteras som intervjupersonens eget val och med utgångspunkt i tillfredsställelse över situationen "Vi ses på härliga semestrar och helger i stället." Makt över den egna situation ger trygghet, motsatsen ger rädsla. Trygghet ger förutsättningar för att självständigt fostra barnen. Min tolkning är att presentationen orienterar sig mot intervjupersonens makt över sin relation till män. Sammantaget tolkar jag utdragen i delmomentet som att självständighet och makt över relationer presenteras.

C: Normbrytande

Intervjutemat ”implantat” drar mot sitt slut. Reporterns fråga:

- Har du några andra ingrepp planerade för framtiden?
- Jag kommer inte ansiktslyfta mig eftersom jag har det här problemet med huden, men botox och fillers, ja. Jag är jättefåfång, det står jag för till 100 procent.

Traditionellt är det normbrytande att manifesteras fåfänga, en emotion som utgår från stolthet, en emotion som tillsammans med lust, frossande, girighet, lättja, vrede och avund av många uppfattas som en av de sju dödssynderna. Emotionsregimen säger att fåfänga inte kan visas i alla sammanhang. Den kan accepteras i en snävare familjekrets men inte publikt där den inte sällan maskeras som ”modemedveten” eller ”mån om sitt yttre”. Men när det som här gäller en intervjuperson som är fotomodell får undantag från rådande regim ses som en förutsättning för yrket, där även nakenhet kan ingå, se nedan. Intervjupersonen tar själv initiativ till att presentera sitt normbrott vilket indikerar tillfredsställelse med temat normbrott annars skulle det undvikits enligt teorin om emotionell energi. Min tolkning av utdraget är att det ger status att visa sig normbrytande genom att uttrycka fåfänga. I annat fall skulle intervjupersonen inte göra detta.

I nästa utdrag berättar reportern om reporterns och intervjupersonens gemensamma historia. Det handlar om ett ifrågasättande från reporterns sida av intervjupersonens normbrytande beteende. När reportern framkallar minnet av denna historia tolkar jag det som en ansats att förmå intervjupersonen till att rättfärdiga det som kan ses som skambelagt. Reporterns ord:

- Du och jag kom i kontakt genom att jag dissade dig i radio- och tv-kanalen The Voice. Jag sa att orsaken till att du ville bli känd är för att du vill vika ut dig...
- Haha, men jag är ju exhibitionist.

Den emotionella energin är hög när intervjupersonen skrattar och på detta sätt manifesterar tillfredsställelse med situationen. En möjlig tolkning av skratt är att det försöker dölja den andre interlokutörens klavertramp men den tolkningen menar jag inte går att tillämpa här. Intervjupersonen svar försöker inte att rättfärdiga. Istället kan det ses som att det lyfter den normbrytande provokationen ytterligare en nivå. Det är traditionellt skambelagt att vara

exhibitionist eftersom det bryter mot normen för självförhållning. Min tolkning av utdraget är att intervjupersonen presenterar sig som normbrytande.

I nästa utdrag fortsätter intervjupersonen att exploatera föregående tema under reporterns uppföljande fråga:

- Du är väldigt naken på din blogg..

- Inte helnaken! Men jag tror att folk som jobbar med tv eller film vill visa upp sig. Jag är ju gammal modell och älskar att stå framför kameran. Jag var faktiskt den första kvinnan att visa bröstet i svensk reklam. Det var för Twilfit och det blev stor uppståndelse kring det på 80-talet.

Svaret rättfärdigar intervjupersonens agerande men att intervjupersonen själv väljer att utveckla svaret vidare förtjänar en kommentar. Jag tolkar intervjupersonens frivilliga tillägg som ett uttryck för självförtroende och för tillfredsställelse med att få beskriva sensationen med normbrottet under 1980-talet när nakna bröst var sensationellt. Uttrycket ”den första kvinnan” placerar händelsen som att den har blivit vanligare på senare tid och således inte väcker samma emotioner. Intervjupersonen presenterar både en emotionsregim och en bild av emotioner som historiskt kontingenta. Nakna bröst framkallar inte längre den indignation som förr men de väcker fortfarande uppseende, till exempel hos reportern. Min tolkning är att det är förknippat med hög status hos de referensgrupper som intervjupersonen stödjer sig på att visa sig normbrytande och skapa sensation. I annat fall skulle intervjupersonen inte betona detta. Min tolkning av utdraget är att intervjupersonen presenterar sig som normbrytande.

I nästa utdrag är utgångspunkten för tolkningen den traditionella kvinnoroll som formats av 1800-talet religiösa puritanism och vars emotionsregim reglerar att idealkvinnan ska vara bunden till hemmet, mild och snäll, och pryd. Dessa förhållningssätt utmanas av intervjupersonen i nämnd ordning. Det börjar med att intervjupersonen presenterar sitt bruk av alkohol och sitt festande. På reporterns fråga:

- Alltså, jag får lite ångest av att kolla på dig. Du är 49, din kropp är så mycket mer fit än min...

- Det är träning och vitaminer som är hemligheten! Jag är en partyprinsessa, så det är inte så att jag lever jättesunt. Jag dricker vin nästan dagligen, men inga stora mängder. Men bra kost är viktig.

Det är ett normbrott att vara festande och vindrickande, i synnerhet som kvinna som nyktert förväntas ta hand om mannen, hemmet och barnen. Intervjupersonens rättfärdigar sitt beteende utifrån vetenskaplig diskurs om ”vitaminer” och ”bra kost”. Min tolkning av utdraget är att intervjupersonen presenterar sig som normbrytande.

I nästa utdrag presenteras brott mot normer för sexuella inviter och elakhet. Reporterns fråga:

- Du slukar yngre killar tydligen...

- Jag har fått den här Janice Dickinson-stämpeln att jag är lite elak. Det var jag i och för sig när jag började på tv, jag dissade folk och så där. Men skulle du fråga mina barn om vilket mitt största problem är, så skulle de säga att jag var för snäll. Fast jag har ju skinn på näsan. Jag är ingen lätt match att vara gift med. Jag är väldigt flirtig.

Intervjupersonen inleder med en referens till emotionen elakhet. Men för att underlätta övergången till nästa utdrag, som också handlar om vrede, börjar jag med att kommentera det som kom sist. Att flirta, det vill säga ge sexuella inviter, är ett radikalt brott mot 1800-talets sedlighetsnorm och dess emotionsregim. Men när den jämlika kvinnan formuleras under sent 1900-tal ligger dylika normbrott rätt i tiden för att höja status annars skulle intervjupersonen inte använda sig av temat. Kvinnan ska ta plats och att utmana pryddhet, en handling som tidigare genererade skam, ger nu istället status. Att presentera sig som med ”skinn på näsan” tolkar jag som att det skänker status åt att ta plats som en man och att inte presentera sig som foglig och underordnad. Min tolkning av utdraget är att intervjupersonen genomför en själv-utforskning under inflytande av sina emotioner. Jag grundar det på att intervjupersonen först presenterar sig sedd som elak och sedan modererar detta genom att hänvisa till sina barns uppfattning om henne som snäll. Att på detta sätt visa upp motstridiga ståndpunkter tolkar jag som en akt där intervjupersonen håller på att utforska sin egen ståndpunkt, *emotiv*, och under handlingen inte riktigt har bestämt vilken kulturell yttring i samtalet som kan ge eller beröva henne status.

När det gäller elakhet, ”jag är lite elak” eller ondska, är det en emotion som jag menar utgår från vrede. Det som Wettergren beskriver som en lågfrekvent vrede i bakgrunden eller häftigt uppblussande i förgrunden (Wettergren, 2013:19) menar jag inte kan existera utan det vi kallar elakhet eller ondska - det vill säga essensen i att medvetet skada, nedvärdera, missbruka eller dehumanisera andra (Baumeister, 2001). Min tolkning av utdraget är att intervjupersonen presenterar sig som normbrytande.

I detta utdrag, och även i nästa, är min utgångspunkt för tolkningen att det är något annat för en kvinna att erkänna sig elak än för en man. Jag grundar det i att mannens traditionella roll som vapenbärare skapar en emotionell regim för män som rättfärdigar egenskaper som elakhet och även handlingar av ondska. Men den emotionella regim som styr 1800-talets kvinnoroll som omfattar att vårda man, barn och hem kommer i konflikt med denna. För kvinnan är elakhet av tradition skambelagt och medvetenhet om detta gör kvinnor mer återhållsamma med att visa vrede än män eftersom de sannolikt straffas för att vara maskulina när de visar ilska (Kleinman, 1996). Reporterns fråga:

- På din blogg skrev du detaljrikt om din mans otrohet.
- Du menar när Fan flög i mig? Jag blev som Medea.

När intervjupersonen presenterar sig som besatt av en elak man ur underjorden bryter presentationen mot emotionsregimen enligt argumenten ovan. Men den bryter också mot emotionsregimer som styr självförhåvelse när intervjupersonen presenterar sig som en gudinna. Jag tolkar utdraget som ett normbrott som förväntas ge status annars skulle de inte ta plats i interaktionen på detta sätt.

Nästa utdrag hanterar emotionen ånger. Reportern fråga riktar sig mot om hon ångrar sin självpåtaga roll som elak och handlingar förknippade därmed:

- Ångrar du dig?
- Ja, jag har bett om ursäkt genom bloggen och på tv vid två tillfällen.

Att erkänna skuld för missgärningar skänker hög moralisk halt (Frijda 1988:356) vilket i sin tur ger status. Sammantaget tolkar jag utdragen i detta delmoment som att intervjupersonens presenterar sig som normbrytande.

Resultat från de tre delmomenten 2009

Min tolkning av analysen är att intervjupersonen presenterar sig som trygg eller orädd och att det för det mesta sker under en simultan manifestation av självförtroende och tillfredsställelse. Att presentera sig själv som handlingskraftig, självständig och normbrytande tolkas som att det görs för att erhålla status.

3.2 "Det skulle jag inte våga"

I detta avsnitt analyseras intervjun från 2017 i tre delmoment: A, B och C. Rubriken i varje delmoment anger den analytiska poäng jag vill göra och efter det empiriska utdraget kommenterar jag emotioner och makt/status i den mån det är tillämpligt på utdraget. Varje delmoment avslutas med en sammanfattning av min tolkning.

A: Passiv

Intervjupersonen berättar hur det kom sig att hon inte sökte sig vidare till en annan anställning:

- Det där minns jag också när efter några år... Programmet gick ju bra tittarsiffrorna var höga så var Trean intresserad av mig och då minns jag mycket väl hur han ringde mig och sa "Jag släpper dig aldrig" (simulerar skrikande rösläge). Bara jag hörde hans röst så visste jag, (drar markerat djupt efter andan) Nä, nä, nä det kan jag inte göra liksom. Det skulle jag inte våga göra mot honom och så bara, han ringde några samtal och bh, jag skulle äta lunch direkt med tv-ledningen och bra, på med mera pengar, eh, löften om så... Där eh, så han hade ju en väldig makt. En oerhörd makt. Så är det bara. Och alla har, alla har, varit rädda för honom.

Intervjupersonen ursäktar att hon inte sökte sig vidare med att den andres makt genererar rädsla hos henne och hos personer i omgivningen. Den andre äger "en väldig makt. En oerhörd makt" att på något sätt kunna skada intervjupersonen vilket ursäktar passiviteten i att inte söka sig vidare till en ny anställning. Jag tolkar utdraget som att intervjupersonen presenterar sig som

passiv och rädd och att den eller de referensgrupper som talaren stödjer sig på ger status åt att vara objekt för ”oerhörd makt”.

I nästa utdrag ställer reportern en fråga som utmanar att intervjupersonen inte agerade mot den andre som hon var rädd för. Reportern ger samtidigt ett förslag till rättfärdigande. Reportern:

- Du sa ingenting till honom eller till nån.

- Näeh. Näe, jag sa inte någonting till nån liksom. Det var, det var väldigt (emfas) tidigt som han, för, liksom kände av det här, att man liksom skulle, eh, backa upp honom eller hålla sig på god fot med honom helt enkelt. Vi, ja...

- Ja för du har ju samtidigt skrivit att du var hans liksom gunstling och gullegris. Hur viktigt var det ihop med det här?

- Ja, nä precis. Det är ganska komplicerat egentligen, när man börjar, eller, alltså han, han euh, han plockar ju in, han kom med förslaget att jag skulle få provfilma, eller testas då. Redan där var jag ju honom tacksam för att han tipsade Fyran och Meter television om mig. Eh, och han tog väldigt snabbt mig under sina vingars beskydd och sa att jag ska ta hand om dig lilla gumman och han hjälpte mig att förhandla jag och, och jag kommer aldrig att ta ifrån honom att han någonstans var en god mentor så till vida att att han är en duktig tv-per... alltså han är duktig på att göra tv så att han lärde mig hur det ska gå till. Men det gjorde också att man blev liksom i hans våld på något sätt och det här är en ytterst manipulativ person, eeh, som är, det är liksom svårt att försöka förklara. Jag kan tro att det finns människor som känner igen sig i det här på något sätt dom har varit, särskilt kvinnor i samma situation på arbetsplatser där man har haft en chef som har kunnat behandla en på det... Det var liksom... Jag det var, jag blev liksom hans skyddsling, hans och... /.../.

Passiviteten, att hon inget gör åt sin situation, rättfärdigas med stöd i tacksamhet.

Intervjupersonen har makt att gå till konkurrenten, annars skulle den andre inte prestera motmakt. Men intervjupersonen väljer att inte gå för detta skulle vara att missbruka den makt hon trots allt äger. För att rättfärdiga passiviteten presenterar intervjupersonen påverkan från normer om vänskap och lojalitet vilka underförstås framkalla känslor av skuld. Att hävda lojalitet är en fullvärdig neutraliseringsteknik för rättfärdigande, i det här fallet rättfärdigas passivitet. Relationen är komplex, bestående av både chef- och vänrelation. Vilket socialt skript skall följas, privat eller professionellt, och när? Ibland kan man befinna sig i två hierarkiska relationer simultant med en person (Clark, 1990:306). Jag tolkar utdraget som att det rättfärdigar

passivitet dels med stöd i normer för lojalitet och med stöd i emotioner som tacksamhet och skuld. Sammantaget tolkar jag utdragen i delmomentet som att intervjupersonen presenterar sig som passiv och rädd och att referensgruppen sanktionerar att vara objekt för ”oerhörd makt” med förhöjd status.

B: Underordning

I det föregående avsnittets utdrag tolkar jag att presentationerna positionerar intervjupersonen som underordnad. Även i det följande sker det att intervjupersonen presenterar sig inte bara underordnad den andre och även andra mäns tyckande och spekulationer. Reporterns fråga:

- och hur funkar... Du beskriver den här incidenten i hissen. Eeh, hur fortsätter han att trakassera dig efter det?

- Det var liksom... För honom blev det på något sätt som om han tyckte att han kunde få klämma på mig lite här och där. Och det här eskalerade och jag tror att eh... Jag menar att kamerakillar, ljudkillar och inslagsproducenter. Dom såg ju det där och tänkte att, phu, dom har nog ett förhållande. Det blev liksom så man såg det. Vi har absolut inget förhållande. Däremot kan jag skämmas ihjäl över att jag lät det här fortsätta. Att hur kan man vara så rädd, och eh, mesig höll jag på att säga. Men nu inser jag att jag förstår hela psykologin därför jag har också analyserat det här mycket. Jag har gått i terapi och jag har förstått hur alltihopa hängde ihop och jag har också fått höra så många historier med liknande fall från kvinnor eh som varit med om det här att att det... eh. Jag var på något sätt hans, punkt slut, eeh.

Jag tolkar det som att intervjupersonen presenterar sig som maktlös och underordnad när hon inte förmår ändra på omgivningens uppfattning ”det blev liksom så man såg det”.

Underordningen ursäktas med fruktan för den den andre, vars makt är större, ”hur kan man vara så rädd”. Men intervjupersonen glider över från ”rädd” till ”mesig”. Jag tolkar det som en *emotiv* där talaren utforskar sina emotioner och inte riktigt har bestämt sig vilken position som tar eller ger status. Intervjupersonen uttrycker den skam hon erfar när hennes underordning gör sig känd i den sociala gemenskapen bland kameramän och producenter, en grupp som tillskrivs del i tillblivandet av hennes underordning. Det manifesteras i ”jag var på något sätt hans”, genom att ” Dom såg ju det där och tänkte att, phu, dom har nog ett förhållande.” Jag tolkar det som att den referensgrupp som intervjupersonen riktar sig till attribuerar status till emotioner som ”rädd” och ”skämmas ihjäl” och även till den vetenskapliga diskursen om ”hela psykologin” och de samfälliga erfarenheterna som ”liknande fall från kvinnor”. Att på eget initiativ presentera

emotioner rädsla och skam, hämta stöd i kollektivets agerande och i vetenskapliga diskurser tolkar jag att det görs för att höja status. Jag tolkar sammantaget att utdragen i detta delmoment presenterar en underordning som ursäktas med rädsla och sker under presentation av skam.

C: Moraliserande

I kommande utdrag från intervjuens inledning så presenterar intervjupersonen sig som objekt för en häftig sinnesrörelse, ”chockad”. Emotionen beskrivs som föranledd av en kränkning av intervjupersonens kroppsliga integritet.

- Jag minns det väldigt väl för jag blev ju väldigt chockad. Vi, vi, eh um, vi åkte upp i en hiss tillsammans för vi skulle möta familjen vars våning vi hade gjort i ordning (ohörbart) lägenhet och tryckte han upp mig mot, väggen (emfas), tog tag i mina, bröst (emfas), och sa han dom här, de här är juveler, dom ska vi, dom här kommer vi att få så jävla mycket tittarsiffror på. Du måste alltid uringat också, eh hm, så drog han ner min redan rätt uringade tröja och ännu längre. Eeh, och jag puh. Oj, oj tänkte jag, men ok. Det får jag väl hacka i mig ungefär.

Intervjupersonens känslö- och situationsupplevelse som leder till den kulturella beteckningen ”chockad” beskrivs inte explicit utan underförstås. Lyssnaren får gissa vad det är som föranleder ”chockad” hos intervjupersonen. Om lyssnaren utgår från att ”chockad” kan härledas till någon form av rädsla så finns det flera möjligheter. Ett exempel är fruktan för brott mot kvinnofriden som till exempel omfattar våldtäkt. Men intervjupersonen avfärdar det hela med: ”Det får jag väl hacka i mig ungefär.” Min tolkning är att presentationen inte innehåller några ledtrådar som gör att ”chockad” kan förknippas med upplevelsen av ett fysiskt hot. En annan möjlighet är att intervjupersonen förknippar sinnesrörelsen med att normer för gott uppförande och god moral är hotade. Med det perspektivet blir min tolkning att intervjupersonen presenterar sig som objekt för moralisk ilska, det vill säga indignation.

Nästa utdrag innehåller en presentation som rör personalkollektivet. Reporterns fråga:

(svårt att uppfatta vad som sägs) till TV4 vad som försiggick?

- Ja så småningom så gjorde jag ju det. Det var ju också det att han, i och med att han drog sina (mässande ton) homofobiska skämt, sina rasistiska skämt, sina pedofilskämt gubevars, (uppgiven gest med händerna) så satt ju... oh, och ingen sa håll käften. Vad fan är det du

säger? He, he sitter och skrattar med. Eeh så förklarar, det talar väl sitt tydliga språk kring hur manipulativ han är att, att vuxna människor bara tillåter att ett person får bete sig på det sättet.

Intervjupersonens omgivning beläggs med skuld över situationen. Indignation presenteras även i nästa utdrag och då med ett ekonomiskt-filosofiskt perspektiv. Reporterns fråga:

-Varför tror du dom inte satte ner foten? Var det för att dom var hans vänner eller berodde det på någonting annat?

- Ja, bhup, eh, oum ja, inte därför att Martin har varit en kassako som har dragit in enorma pengar för att han har varit liksom jultomten med hela svenska folket. Den gulliga grannen som tittarna sitter ute i stugorna och älskar. Eeh, det handlar om pengar, pengar, pengar, pengar. Det är väl det som styr.

Resultat från de tre delmomenten 2017

Min tolkning av analysen är att intervjupersonen presenterar sig som rädd och att vara under inflytande av skam- och skuld känslor. För det mesta sker det under en simultan manifestation av självförtroende och tillfredsställelse. Att presentera sig själv som passiv, underordnad och moraliserande tolkas som att det görs för erhålla status.

3.3 Sammanfattning av analysen

Under 2009 års intervju rättfärdigar intervjupersonen normbrott med diskurser om vetenskapliga rön om vitaminer och god kost som sägs kompensera för en ”nästan” daglig vinkonsumtion. Narrativet presenterar en individ som är känslig för det som är modernt respektive omodernt och lyhörd för sin dotters propåer om hur hon ska se ut. Dottern är en ”cool fashionista” och hennes åsikter används av intervjupersonen för att rättfärdiga skiftet av implantat från de som ger ett utseende med stora spända ”bozonkas” till mindre ”droppformade”. ”Botox” och ”fillers” rättfärdigas med att vara ”jättefåfång”. Utvikning som lättklädd i olika media rättfärdigas oblygt genom att presentera sig som ”exhibitionist” och med att en ”gammal fotomodell älskar att stå framför kameran”. Utan manifest skam rättfärdigas *nakenhet* med att den inte var ”helnaken”. Att reportern uppfattat intervjupersonen som ett ”sexmonster” rättfärdigas med att det är intervjupersonens ”utseende” som för tankarna ditåt. Beteendet att ”sluka yngre killar” rättfärdigas med att det är killarna som ”söker upp” och med att en kille är ”mogen”.

Min tolkning är att intervjupersonen presenterar sig som med god kontroll på alla män omkring sig vilket bland annat manifesteras med att intervjupersonen håller sig med ”husbög”. Det för tankarna till en trevlig valp eller En man i byrån (Lill Lindfors). Sammantaget tar presentationen fasta på att intervjupersonen *har makt* över sin situation.

Under 2017 års intervju utmanar reporterns frågor den presumtiva passiviteten i varför polisanmälan eller andra åtgärder inte gjordes. Intervjupersonen rättfärdigar passiviteten med att ”man skulle backa upp”, ”hålla sig på god fot” vilket uttrycks som att det fanns en skuld att återgälda i form av ”tacksamhet”. Intervjupersonen beskriver sig vara i ”hans våld” och påverkad av normer för lojalitet och vänskap som leder till att hon ”skyddade honom” och kort och gott agerade som om de ”var kompisar”. Ursäktande av passiviteten sker med vokabulär som ”visste inte”, ”enorm makt”, eller ”pengar, pengar, pengar som styr” eller ursäktas med moraliserande framställningar av kollektivet ”som inget gör eller säger” eller med ”rädsla” eller ”skam”. Sammantaget tar det rättfärdigande och det ursäktande arbetet fasta på att intervjupersonen *saknar makt* över sin situation.

Temat för 2017 års intervju är att intervjupersonen anklagar sin arbetskollega för sexuellt ofredande. Av det skälet fokuserar jag i denna komparativa ansats på anställningsåren 2005-2013.

Figur 4. Tidsaxel (förhållandet mellan intervjuer och anställningsperiod)

2005	2009	2013	2017
Börjar på arbetet	Första intervjun	Slutar på arbetet	Andra intervjun

Kemper/Wettergrens metodiska redskap visar hur emotioner är knutna till dimensionerna makt och status. Med utgångspunkt i makt har jag i 2009 års intervju försökt spåra intervjupersonens presentationer av *rädsla* som erfarits under åren 2005-2009. Min tolkning är att det inte finns några distinkta exempel där.

Om jag däremot söker presentationer av *trygghet* så visar analysen signifikanta exempel som att hon har "världens bästa läkare", är "spontan" och "friade till honom". Om jag söker att spåra presentationer av trygghet från åren 2005-2013 i 2017 års intervju så är min tolkning att det inte finns några distinkta exempel. Om jag däremot söker rädsla så visar min analys och argumentation ovan att det finns signifikanta exempel som "en väldig makt. En oerhörd makt" och där intervjupersonen uppger sig vara rädd, "hur kan man vara så rädd".

De två intervjuerna placerar sig därmed i två ytterlighetspositioner när det gäller att presentera intervjupersonens erfarenhet av trygghet eller rädsla. Med stöd i resultatet menar jag att det i tids-periodiskt hänseende går att placera presentationerna i var sin ände på en skala mellan att *ha makt* och *inte ha makt*.

Sammantaget tolkar jag intervjupersonen presentation av sig själv 2009 som handlingskraftig, självständig och normbrytande och som trygg eller orädd. Under 2017 års intervju tolkar jag presentationen som passiv, underordnad och moraliserande och under inflytande av skam och skuld. I båda intervjuerna presenterar sig intervjupersonen med självförtroende och tillfredställelse över intervjusituationen, en faktor som återspeglar interaktionens kvalitet när det gäller att hävda och höja status.

4.0 Resultat och diskussion

Jag kommer här att presentera och diskutera mina slutsatser av utfallet från analysen och sätta dem i relation till uppsatsens frågeställning. Framställningen ska visa om det har skett en *normförskjutning* och hur denna i så fall *gestaltar* sig och ska även försöka att finna *orsaken*.

4.1 Normförskjutningens gestalt

Det som träder fram är inte en suddig gestalt. Med skarpa konturer tecknas diametralt motsatta positioner i normativ och emotionell själv-presentation. Under 2009 års intervju presenterar sig intervjupersonen som handlingskraftig, självständig och med normbrytande beteende. Emotioner som förstärker presentationen är självförtroende och tillfredställelse. Under 2017 års intervju presenterar sig intervjupersonen som passiv, underordnad och moraliserande och emotioner som

förstärker presentationen är skuld och skam. Nota bene att gestalten har rötter i min konstruktion av sorteringskategorier under beredningen av datakroppen.

Analysen stödjer sig i sin argumentation på att presentationerna görs för att upprätthålla eller höja individens sociala status. Men hur vet vi att detta verkligen sker? Har studien kunnat finna någon empirisk evidens? Egentligen inte. Det indirekta beviset, som i så fall blir teoretiskt, är argumentet *att att en medievan person inte frivilligt låter sig intervjuas för att på det sättet sänka sin status*. Med det argumentet ser vi att intervjuerna i första hand blir till för att fylla Kempers (2017) teoretiska grundrekvisit; att upprätthålla eller höja status. Livet är en evig kamp för att bygga status Kemper (2017).

Men låt oss pröva tanken att individen altruistiska läggning gör denne beredd att ta den sociala kostnaden det innebär att sänka sin egen status under intervjun för att hjälpa andra. Blir det då möjligt att intervjupersonen deltar medveten om status kommer att sänkas? Enligt Kemper (2017) kan den typen av oegennyttan inte råda. Varje val av handling, liksom att avstå från handling, har en statusbelöning. Oegennyttan kan förefalla råda när belöningen betalas ut i en valuta som är okänd för betraktaren (Kemper, 2017). Till det kan läggas att människor som gör de mest altruistiska utspelen tenderar att göra det i publika sammanhang eftersom det genererar mest status (Collins, 2004).

Sammanfattningsvis kan vi utgå från att de presentationer som identifierats för det mesta är överlagda och avsiktliga och i min fortsatta argumentation härskar teorin att de görs för att de upprätthåller eller höjer det relativa och relationella värdet på självet, det vill säga status.

4.2 Reflektioner över kausaliteten

Intervjupersonen använder olika presentationer av sig själv för att bygga status år 2009 och år 2017. Beror skiftet på intervjupersonens individuella position eller omvärldsfaktorer?

Bland livssituationens myriad av möjligheter till påverkan på individens statuspreferenser kan nämnas att intervjupersonen har passerat från en ålder till en annan och med det följer förändringar i vad som är passande att bygga status med. På den punkten har dottern hjälpt

henne med en del justeringar vilket intervjupersonen har redogjort för. Till det kan läggas erfarenheter av att förlora jobbet, konflikter med arbetsgivarrepresentanter, insikten att det finns ett allmänintresse för upplevelsen av att en kollega har betett sig illa och oräkneliga presumtiva källor till påverkan som inte är kända för denna studie.

Kan man säga att det är intervjupersonen som introducerar normer för vad som upprätthåller och höjer status eller är intervjupersonen särskilt skicklig på att fånga upp tendenser till förändringar i dessa normer? Vi har lärt oss att samtal om normer inte bara reflekterar dessa utan också är med och konstruerar dem (Reddy, 2001; Stearns, 1994). Enligt henne själv var hon den *förste* att visa bröstet under 80-talet och enligt Aftonbladet är hon den *förste* att ”larma” om övergrepp på TV4. Intervjupersonen var med 2017 års intervju den *förste* att manifesteras normförskjutningen i Sverige och inom kort var det möjligt att i flera medier ta del av skildringar som beskrev passiva och underordnade kvinnor.

Är *me too* ett exempel på motståndregim och emotionell tillflykt (Reddy, 2001) som tjänar som plattform för emotioner som normalt inte får visas? Att ge uttryck för den förödmjukelse som upplevts kan här ske i relativ trygghet från att utmanas av emotionsregimer som säger att dessa känslor inte får visas. När en aktör agerar på ett visst sätt så görs det på grund av instruktioner, uppmuntran och stöd från sin sociala omgivning (Fleck, 1997; Kemper, 2017). Om intervjupersonen presenterar normer som redan är kända och accepterade av publiken så upprätthålls och förstärks de och om samtalets sociala skript, som görs aktivt och unikt av varje enskild aktör i en ritual, följer eller avviker från rådande normer eller emotionsregimer, så förstärks eller försvagas dessa i motsvarande mån (Wettergren, 2013:36).

Emotionsregimer formas av rådande strömningar i samhället och struktureras av den sociala verkligheten som sociala rörelser som *me too*. Över tid ser vi hur de förändras och byts ut vilket gör sanningsanspråken socialt och historiskt kontingenta (Wettergren, 2013:31; Stearns, 1994). Är det så att emotionsregimen som intervjupersonens referensgrupp stödjer sig på innehåller skript för handling och ett *moraliskt* förhållningssätt till handling som talar om för oss vilket emotionellt uttryck som är önskvärt och gott (Wettergren, 2013:37)? Vrider *me too* klockan tillbaka så att kvinnans passivitet, underordning och moraliserande hållning bekräftas på bekostnad av den relativt nyvunna handlingskraften, självständigheten och normbrytande

hållningen? Sker det för att passivitet och underordning ger uppmärksamhet och bekräftelse och som en följd av det även emotionell energi?

Kemper (2017) menar att eftersom olika individer stödjer sig på diktat från olika referensgrupper så är potentialen för *diskrepanser* inbyggt i det sociala livet från början. Ett sätt att tänka är att utgå från att aktören lyder den referensgrupp som erbjuder störst statusvinst för lydnad i kombination för minst statusförlust för olydnad. (2017:22). Om jag förråder dig så är det för att min status-*vinst* överträffar min status-*förlust* för att göra det det (2017:15). Agerandet resulterar i något som kan beskrivas med det gamla ordspråket: *att vända kappan efter vinden*.

4.3 Konklusion

Denna framställning visar hur normer för det som bygger det relativa och relationella värdet i två intervjuer över tid förändras. Socialt värde som tidigare skapades genom en presentation av sig själv som handlingskraftig, självständig och normbrytande skapas senare genom en presentation av sig själv som passiv, underordnad och moraliserande. Socialt värde som tidigare skapades med emotioner grundade i trygghet skapas senare med emotioner grundade i rädsla. Normer som upprätthåller och höjer social status kan sägas ha förändrats i riktning mot samhällsnormer som var rådande för 100 år sedan. Orsaker till den inriktning som förskjutningen har tagit kan hållas för *sannolika* genom tolkningar med teorier om status, emotioner och emotionell energi men går inte att empiriskt blottlägga.

4.4 Diskussion

Människan bär inte ensidigt på handlingskraft, självständighet och visar upp tillfredställelse. Hon bär i varierande grad även på passivitet och underordning och kan visa upp skam och bitterhet. Är det så att denna studies två intervjuer representerar två sidor av samma mynt, det vill säga en del av människans enorma komplexitet? Visar den emotionella refugen *me too* en mer komplicerad men också sannare bild av henne?

Jag gissar att den emotionella tillflykten *me too* kan vara en del av det som gör att normer blir till. En handlingskraftig, självständig och normbrytande idealtyp av kvinnan ersätts åtminstone

momentant av en passiv, underordnad och moraliserande. Kan det uppenbart pejorativa i detta förklaras av teorin om emotionell energi (Collins, 2004) som beskriver hur kalkyler för vad som är rationellt åsidosätts när den emotionella energin flödar? Det rationella är att presentera sig som handlingskraftig och självständig eftersom detta traditionellt ger status. Men om den emotionella energin som tas emot i en publik intervju förmår aktören att handla irrationellt eller om aktören med fingret i vädret känner av normförskjutningar som är på väg, så sker nu istället en presentation som passiv och underordnad för att höja status. Om vi med detta har hört startskottet till en förändring av normer och emotionell självpresentation får framtiden utvisa.

Kränkande övergrepp på arbetsplatsen är det påannonserade temat för 2017 års intervju. Enligt intervjupersonen var de rådande från 2005 fram till år 2013. Värt att notera är att de inte nämns under 2009 års intervju.

Figur 4. Tidsaxel (förhållandet mellan intervjuer och anställningsperiod)

2005	2009	2013	2017
Börjar på arbetet	Första intervjun	Slutar på arbetet	Andra intervjun

Var det så att källan till tänkandet om det som är kränkande övergrepp, källan som vi vet finns utanför individen i samhället, ännu inte hade brutit fram 2009 (Fleck, 1997; Kemper, 2017)? Den handlingskraft, självständighet och normbrytande hållning som presenteras under den första intervjun år 2009 resulterade *då* inte i en förmåga att publikt ”gå i bräschen” för att motverka de trakasserier som intervjupersonen upplevde och *hade upplevt* under fyra års tid på arbetsplatsen.

Om normerna som presenterades under 2009 års intervju inte säger så mycket om aktörens *faktiska* förmåga till handlingskraft, självständighet och normbrytande beteende så kan det vara värt att ställa samma fråga till 2017 års presentation: Vad säger den passivitet, underordning och moraliserande hållning som presenteras om aktörens *faktiska* mått av passivitet, underordning och moraliserande? Är dessa djupt förankrade individuella kvaliteter eller kan de bytas efter ett tag som ett modeplagg?

Generaliserbarhet

I tidigare avsnitt om validitet har jag presenterat min argumentation för att empiri och resultaten är rimligt tillförlitliga och giltiga. Frågan som återstår är om resultaten är generaliserbara.

Kvale (2014) skriver att vetenskapen gör anspråk på generaliserbarhet och att samhällsvetenskapen i sina positivistiska metodologier har som mål att *skapa* lagar för det mänskliga beteendet (Kvale, 2014:310). Jag förmodar att Kvale menar att vetenskapen har som mål att *upptäcka* eller *finna* lagar som styr det mänskliga beteendet. Men kravet på att vetenskapen ska producera generaliserbar kunskap bygger på antagandet att kunskapen är giltig för alla platser och alla tider. Jag menar att detta nedslag i verkligheten har skapat kunskap om två specifika intervjuer och i viss mån om förhållandet dem emellan. Kunskapen kan gå att överföra till andra liknande situationer men jag är inte av den uppfattningen att det i *alla* andra fall förhåller sig så som det beskrivs här (Kvale, 2014:311). Kunskapen som har kommit fram är att det har skett en normförskjutning men det har inte gått att *empiriskt* blottlägga kausaliteten och därmed saknar jag argument för att resultaten är generaliserbara.

4.5 Förslag till vidare studier

En möjlig väg att finna kunskap om normers tillblivelse är att analysera ett större antal intervjuer än jag gjort i detta arbete. Formatet på vittnesbörderna är i regel en dualitet där vittnet beskriver en interaktion mellan två aktörer där den ene agerar klandervärt. Under arbete har min nyfikenhet väckts kring att perspektivet är snedvridet på det sättet att *inte sällan* saknar en beskrivning av vittnets egna handlingar och därmed ansvaret för dem. Clark (1990) menar att människor som tar emot färre belöningar än de tycker att de förtjänar känner skam om de godtar att knappheten på belöningar är deras eget *ansvar* och ilska om det tror att det är den andres. Det visar att vilken emotion som är aktiv beror på vem man *klandrar*. Det är därför viktigt att klarlägga varför vissa personer klandrar sig själv och vissa klandrar den andre (Clark, 1990). Jag tror att uppmärksamhet med utgångspunkt i denna snedvridning i vittnesbörderna kan öka vår förståelse för tillblivelse av normer.

Källförteckning

- Aftonbladet (2017) *Lulu Carter i öppen hjärtig intervju om Martin Timell*. Hämtad 2018-06-05 från URL: <https://www.aftonbladet.se/nojesbladet/a/nkwkm/lulu-carter-i-oppenhjartig-intervju-om-martin-timell/>
- Austin, J. L. (1975) *How to do things with words: The William James Lectures Delivered at Harvard University in 1955*. Edited by Marina Sbisa and James Opie Urmson. Cambridge, Mass.: Harvard University Press.
- Bandura, A. (1997) *Self-efficacy. The Exercise of Control*. New York: W.H. Freeman and Company.
- Baumeister, R. (2001) *Evil: Inside human violence and cruelty*. New York: Holt McDougal
- Barbalet, J. (2001) *Emotion, social theory, and social structure* Cambridge: Cambridge University Press.
- Beauvoir, S. (2012). *Det andra könet* Stockholm: Norstedt, 2012 (Finland)
- Berger, P. & Luckman, T. (1967) *The Social Construction of Reality* New York: First Anchor Books.
- Bourdieu, P. (1984) *Distinctions. A social critique of the judgement of taste* Cambridge: Routledge
- Clark, C. (1990) Emotions and Micropolitics in Everyday Life: Some Patterns and Paradoxes of "Place". (Ed.) Kemper, T. D. *Research Agenda in the Sociology of Emotions* (pp. 305-333)
- Coleman, J. S. (1990) *Foundations of Social Theory*. Cambridge: Harvard University Press, Cambridge, MA.
- Collins, R. (2004) *Interactions Ritual Chains* New Jersey: Princeton University Press, 2005.
- Dagens Nyheter Hämtad från: <https://www.dn.se/>
- Durkheim, E. (2013) What is a social fact? (Ed) Lukes S. *The rules of sociological method and selected texts on sociology and its methods* (pp. 20-28) New York: Free Press 2014.
- Expressen. (2009) *Lulu Carter plockar ut sina bröstimplantat*. Hämtad 2018-06-05 från URL: <https://www.expressen.se/noje/extra/lulu-carter-plockar-ut-sina-brostimplantat/>
- Fleck, L. (1997) *Uppkomsten och utvecklingen av ett vetenskapligt faktum* Stockholm: Brutus Östlings Förlag.
- Forst, R. (2007) *Rätten till rättfärdigande* Göteborg: Bokförlaget Daidalos AB.
- Frijda, N. H. (1988). The laws of emotion. *American Psychologist*, 43(5), 349-358.
- Geertz, C. (1973) *The interpretation of cultures* New York: Hutchinson
- Goffman, E. (1967) *Interaction Ritual* Pantheon Books
- Heidegren, C-G (2016) *Institution-Mapping* (opublicerat manuskript) Lunds Universitet, Lund.

- Hennink, M., Hutter, I. & Bailey, A. (2011). *Qualitative research methods* London: Sage Publications Ltd.
- Hochschild, A. R. (1979). Emotion work, feeling rules and social structure. *American Journal of Sociology* Vol. 85 No. 3 (pp. 551-575). The University of Chicago Press (1979). Stable URL: <http://www.jstor.org/stable/2778583>
- Hochschild, A. R. (2012). *The managed heart. Commercialization of human feeling*. Berkeley, Calif. ; London: University of California Press, 2012.
- Kemper, T. D. (2017). *Elementary forms of social relations : Status, power and reference groups* Abingdon, Oxon ; New York, N.Y. : Routledge, 2017.
- Kleinman, S. (1996). *Opposing ambitions*. Chicago, IL: University of Chicago Press.
- Kvale, S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun* Lund: Studentlitteratur AB
- Lewis, Helen B. (1971) *Shame and guilt in neurosis*. New York: International Universities Press
- Luik, C (Red) (2017) *#metoo: 100 berättelser & 10 frågor som behöver besvaras* Stockholm: Max Ström 2017.
- Mead, G. H. (1976) *Medvetandet, jaget och samhället* Lund: Argos Förlag 1995
- Merton, R ”The Normative Structure of Science” (1942), Storer, N.W. (Ed), *The Sociology of Science* (267-278) Chicago and London: University of Chicago Press, (1973).
- Nyström, J. (2009) *Kriminalisering av våld inom äktenskapet*. (Historia 61-90p) Växjö Universitet, Växjö.
- Parkin, F (2002). *Max Weber* New York: Routledge.
- Pascalidou, A. (2017). *Me too: Så går vi vidare: Röster, redskap och råd* Stockholm: Lava förlag.
- Plamper, J (2010) The history of emotions: An interview with William Reddy, Barbara Rosenwein, and Peter Stearns. *History and Theory*. Vol. 49 (May 2010), 237-265 Wesleyan University.
- Ravn, A-B., & Rosenbeck, B. (2009). Genus och familjepolitik i Danmark under 1900-talet. In J. Fink, & Å. Lundqvist (Eds.), *Välfärd, genus och familj* Malmö: Liber.
- Reddy, W. M. (2001). *The navigation of feeling : A framework for the history of emotions* New York, N.Y. : Cambridge University Press.
- Rennstam, J., & Wästerfors, D. (2015). *Från stoff till studie : Om analysarbete i kvalitativ forskning* Lund: Studentlitteratur.
- Scheff, T. J. (2000) Shame and the Social Bond: A Sociological Theory. *Sociological Theory*, Vol. 18, No. 1 (Mar., 2000), pp. 84-99 Published by: *American Sociological Association* Stable URL: <http://www.jstor.org/stable/223283>.
- Scott, M. B., & Lyman, S. M. (1968). Accounts. *American Sociological Review*, 33(1), 46-62.

- Saldaña, J. (2015). *The coding manual for qualitative researchers* Thousand Oaks, CA: Sage Publications, 2015.
- Stearns, P. (1994) *American Cool*, New York, New York Times University Press
- Svenska Dagbladet Hämtad från: <https://www.svd.se/>
- Sydsvenska Dagbladet Hämtad från: <https://www.sydsvenskan.se/>
- Thoits, Peggy A. (1989) The Sociology of Emotions *Annu. Rev. Sociol.* 1989 15:317-42
- Titscher, S. & Jenner, B. (2000) *Methods of text and discourse analysis*. [elektronisk resurs] London: SAGE, 2000. doi: <http://dx.doi.org.ludwig.lub.lu.se/10.4135/9780857024480>
- Vetenskapsrådet (2017) *God Forskningssed*. Hämtad 2018-06-08 från URL: <https://www.vr.se/analys-och-uppdrag/vi-analyserar-och-utvarderar/alla-publikationer/publikationer/2017-08-29-god-forskningssed.html>
- Weber, M. (1975) Basic sociological terms (107-117). (Ed.) Talcott Parsons. *The theory of social and economic organisation*. New York: Simon & Schuster, Inc., The Free Press 1975.
- Wettergren, Å. (2013) *Emotionssociologi*, Malmö: Gleerups.

Appendix

Tabell 1
Kempers och Wettergrens perspektiv (innehållet beskrivs i kapitel 1.9)

Emotion	Relationellt (socialt) ursprung	Dimension	Emotionsregim
Trygghet	Egen makt ökar, andres makt minskar.	Makt	Bör visas
Rädsla, ångest	Egen makt minskar eller andres makt ökar.		Bör ej visas, tyder på svaghet.
Skuld	Jag har använt överdrivet mycket makt.		Situationsberoende
Tillit	Förtroende för att den andre inte kommer att använda makt.		Bör visas
Tillfredsställelse, lycka, glädje	Den andre tillskriver mig status.	Status	Bör visas
Stolthet	Status tillskrivs mig för något jag lyckats med.		Situationsberoende
Vrede, förbittring, resentment	Den andre berövar mig status.		Bör ej visas, tyder på svaghet, obalans, dåligt självförtroende.
Skam	Jag är inte värd den status som tillskrivs.		Bör ej visas, tyder på svaghet
Depression	Irreparabel förlust av status.		Bör ej visas. Förskjutning, isolering, uteslutning.
Gillande, sympati	Riktas mot den andre som ger status.		Situationsberoende
Förakt, avsky, äckel	Riktas mot den andre som gör anspråk på mer status än den förtjänar.		Bör ej visas, men visas diskret för att konsolidera etablerad hierarki.
Avund	Begär efter den status som tillskrivs den andre av en tredje part.		Betraktas som naturlig mänsklig drift i kapitalismen. Bör visas som "ambition" och "tävlingsmentalitet."
Ogillande, antipati	Riktas mot den andre som ger mindre status än jag förtjänar		Visas, men förklaras med egenskaper hos den andre - inte med mitt eget behov av erkännande.
Besvikelse	Makt eller statusvinsten blev mindre än jag förväntat mig	Makt och/eller status	Situationsberoende
Lättnad	Makt eller statusförlusten blev mindre än jag förväntat mig.		Situationsberoende
Optimism/hopp	Föregripande av förbättring i min makt/statusposition.		Bör visas, tyder på självförtroende.
Bestörtning	Makt eller statusförlust mycket större än jag förväntat mig		Situationsberoende

Tabell 2

Altruism (innehållet beskriv i kapitel 2.3)

Utdrag från 2009 års intervju

<p>Vad omtalas (med fältmedlemmens termer)? Karaktär, substans eller förutsättningar (Rennstam & Wästerfors, 2015:51,53).</p>	<p>Attityd som förmedlas processuellt (R&W, 2015:53,78) Hur görs, blir till eller skapas fenomenet? Vilken kulturell resurs utnyttjas?</p>	<p>Varför görs detta? (R&W 2015:54,74,79) Vad försöker berättaren uppnå med sin berättelse (R&W, 2015:127)?</p>	<p>The sense of shame or pride in ones psyche or soma Kemper, Clark. Extro-ejected emotions serve as "place claims" of where one wants to stand (Clark, 1990)</p>
<p>"Ja, jag ska göra lampskärmar av hyllan! Jag upptäckte av en slump hos min läkaren att de gav ett väldigt fint sken när ljuset föll igenom dem. /.../. Lampan kommer för övrigt att säljas och pengarna kommer att gå till bröstcancerfonden."</p>	<p>Attityden som förmedlas är generös och osjälvisk.</p> <p>Fenomenet skapas genom att ge en gåva.</p> <p>En kulturell resurs som utnyttjas är en välgörenhetsorganisation</p>	<p>Berättaren vidmakthåller och höjer sin status.</p> <p>Människor som ger frikostiga bidrag tenderar att göra det i publika sammanhang eftersom det genererar mest symboliskt kapital och emotionell energi (Collins, 2004:169,170)</p>	<p>Berättaren manifesterar stolthet.</p> <p>Emotionell energi - är en moraliskt övergjuten energi; individen känner sig inte bara god, utan även exalterad, med en känsla av att göra det som mest viktigt och värdefullt. /.../. ... (Collins, 2004:39)</p>

Altruism (innehållet beskriv i kapitel 2.3)

Utdrag från 2017 års intervju

<p>Vad omtalas (med fältmedlemmens termer)? Karaktär, substans eller förutsättningar (Rennstam & Wästerfors 2015:51,53).</p>	<p>Attityd som förmedlas processuellt (R&W, 2015:53,78) Hur görs, blir till eller skapas fenomenet? Vilken kulturell resurs utnyttjas?</p>	<p>Varför görs detta? (R&W, 2015:54,74,79) Vad försöker berättaren uppnå med sin berättelse (R&W, 2015:127)?</p>	<p>The sense of shame or pride in ones psyche or soma Kemper, Clark. Extro-ejected emotions serve as "place claims" of where one wants to stand (Clark, 1990)</p>
<p>" Jag har känt mig väldigt ensam /.../. Jag har inte förstått, jag har inte förstått vilket jätteproblem det här är. Alltså jag hoppas vid gud att jag har gått i bräsch, att jag har gjort någonting så att det kan ske en förändring, framförallt för kvinnor, för många kvinnor."</p>	<p>Attityden som förmedlas är oegennyttig och ofrivillig.</p> <p>Resursen som utnyttjas har likhet med kristna kulturella föreställningar:</p> <p>Den ensamme korsfararen med den allsmåttige vid sin sida och som kämpar och bistår en större gemenskap.</p>	<p>Berättaren vidmakthåller och höjer sin status.</p> <p>Det ger symboliskt kapital att vara den förste, att osjälviskt hjälpa andra och att vara nära Gud.</p> <p>Människor som ger frikostiga bidrag tenderar att göra det i publika sammanhang eftersom det genererar mest symboliskt kapital och emotionell energi (Collins, 2004:169,170)</p>	<p>Berättaren presenterar stolthet och en grandios föreställning vid sidan av den allsmåttige.</p> <p>Emotionell energi - är en moraliskt övergjuten energi; individen känner sig inte bara god, utan även exalterad, med en känsla av att göra det som mest viktigt och värdefullt. /.../. ... (Collins, 2004:39)</p>

Lulu, du har tagit ut silikonet!

- Ja, det är omodernt med stora tuttar. Jag är snart 50 år gammal och precis som min dotter sa: "Mamma, det är inte snyggt med kombinationen spända tuttar och skrynkliga knän när du går på stranden". Så jag gick till min läkare Janne, världens bästa plastikkirurg,

Du har varit hos honom tidigare?

- Ja, jag har den jobbiga hudsjukdomen vitiligo. Jag har gjort flertalet syrapeelings och så gjorde han mina ögonlock för ett par år sen.

Varför la du in silikon från början?

- Jag har alltid varit ganska petit i kroppen. Jag är bara en 164 centimeter och jag hade jättesmå bröst. Jag var helt nöjd med dem, men sen när jag blev gravid fick jag helt plötsligt större bröst och kände att det var härligt. Jag kände mig så kvinnlig. Efter att jag ammat klart mina barn så försvann de där mysiga, runda, kullarna och då saknade jag dem så mycket. Så jag bestämde mig för att få tillbaka mina tuttar och har haft dem i 15 år. Jag har bytt ut dem en gång under tiden. Materialet krävde det.

Men hur funkar det egentligen, man kan väl inte bara plocka ut allt, vad händer då med huden?

- Jag ville inte ta ut allting, för då får man taxöron och det skulle jag inte trivas i. Nu har jag en droppformad variant som ser mer naturlig ut.

Känner du dig lättare så att säga?

- Ja! Nu känner jag att det är skönt att sträcka på ryggen. Med åren ska man inte ha stora tunga bozonkas som trycker ner en ännu mer.

Vad skulle du säga om din dotter ville ha silikonbröst?

- Jag skulle bli väldigt förvånad om hon ville ha det. Hon är en liten fashionista och ingen bimbotyp. Hon tycker att det är coolare med små bröst. Men om det var så att hon inte hade några bröst alls, och vill ha det, så skulle hon få göra det. Hon är 19 år och får bestämma själv.

Har du några andra ingrepp planerade för framtiden?

- Jag kommer inte ansiktslyfta mig efter som jag har det här problemet med huden, men botox och fillers, ja. Jag är jättefång, det står jag för till 100 procent.

Alltså, jag får lite ångest av att kolla på dig. Du är 49, din kropp är så mycket mer fit än min...

- Det är träning och vitaminer som är hemligheten! Jag är en partyprinsessa, så det är inte så att jag lever jättesunt. Jag dricker vin nästan dagligen, men inga stora mängder. Men bra kost är viktig.

Du och jag kom i kontakt genom att jag dissade dig i radio- och tv-kanalen The Voice. Jag sa att orsaken till att du ville bli känd är för att du vill vika ut dig...

- Haha, men jag är ju exhibitionist.

Du är väldigt naken på din blogg...

- Inte helnaken! Men jag tror att folk som jobbar med tv eller film vill visa upp sig. Jag är ju gammal modell och älskar att stå framför kameran. Jag var faktiskt den första kvinnan att visa bröstet i svensk reklam. Det var för Twilfit och det blev stor uppståndelse kring det på 80-talet.

Lulu, jag tror att du är lite galen. Och att du gillar att festa jättemycket.

- Jo, men jag är en partyingla, men inte lika mycket som tidigare. Jag har ingen lust att stöta på mina barn ute på krogen. Eller - de har nog ingen lust att stöta på mig ute. Nu är det mer middagar, hemma och ute.

Varför tror jag att du är ett sexmonster?

- Haha, det måste ha något med mitt utseende att göra.

Du slukar yngre killar tydligen...

- Jag har fått den här Janice Dickinson-stämpeln att jag är lite elak. Det var jag i och för sig när jag började på tv, jag dissade folk och så där.

- Men skulle du fråga mina barn om vilket mitt största problem är, så skulle de säga att jag var för snäll. Fast jag har ju skinn på näsan. Jag är ingen lätt match att vara gift med. Jag är väldigt flirtig.

- Men det här med yngre killar - det har inte varit så att jag har sökt mig till dem, snarare tvärtom. När jag 40 var jag tillsammans med en kille som var 20. Vi var tillsammans i två år. Där började jag nog kallas för Milf eller Sveriges Demi Moore. Jag och han tänkte aldrig på ålderskillnaden. Han var väldigt mogen för sin ålder. Han var muslim och hade gått igenom rätt mycket. Jag har ju haft rätt många yngre killar. Men nu är jag för gammal. Jag har ju fått de barn jag vill ha. Nu kan jag inte få fler barn.

Kan inte, eller vill inte ha?

- Jag kanske kan, men jag tror inte det. Jag hade väldigt svårt att bli gravid. Jag och min andra man försökte i fem år, men vi fick inga barn trots att de inte hittade något fel på någon av oss.

Hur många gånger har du varit gift?

- Det här är tredje gången nu. Först var jag gift med Peter som är läkare och barnens far. Sen gifte jag mig med Darren Carter som är en fotomodell från Australien. Och sen träffade jag "Piraten" som jag är gift med nu.

Varför kallas han för Piraten?

- Jag tyckte att han såg ut som pirat och så hade jag svårt för hans namn Rainer, eftersom jag ett halvår tidigare varit tillsammans med en kille som hette Raymond.

Lätt att säga fel namn?

- Ja, väldigt lätt. Men sen blev vi så kära, jag och Piraten, att jag försvann från jordens yta. Han "piratade" mig tyckte alla.

Hur länge har ni varit ett par?

- Vi gifte oss för två år sen efter att bara ha känt varandra i åtta veckor. Jag friade till honom och så åkte vi till Marocko och gifte oss. Jag är väldigt spontan.

Det känns väldigt mycket som min bild av dig!

- Jo, det finns nåt visst ADHD-artat hos mig. Jag är vild och spontan och det svänger väldigt mycket. Men jag har också en mörk sida då jag bara vill dra mig in i mitt skal och gå och gömma mig. I min familj finns det väldigt mycket manodepressivitet och bipolaritet, så jag har väl fått en släng av det. Det går lätt från mörkaste och dystaste ångest till eufori.

Hur kombinerar man det med kändisskapet? Då vill man kanske inte att folk skulle känna igen en direkt?

- Då går jag inte ut, stänger mig inne. Men jag har lärt mig att hitta verktyg för att hantera det. Som att sköta min kropp, röra på mig och sova ordentligt.

Är det vid såna tillfällen du lättar dig på din blogg?

- Ja, jag är ju väldigt utlämnande. Jag har fått nya bekanskskaper genom bloggen. Det kan vara människor jag aldrig har träffat, som också är bipolära eller har adhd som känner igen sig, och vi skriver till varandra. Det ger mig väldigt mycket.

På din blogg skrev du detaljrikt om din mans otrohet.

- Du menar när Fan flög i mig? Jag blev som Medea.

Ångrar du dig?

- Ja, jag har bett om ursäkt genom bloggen och på tv vid två tillfällen. Man får inte göra som jag gjorde. Jag hatar bloggkrig och tycker att livet är för kort för att vara elaka mot varandra. Jag får skriva om mina egna tillkortakommanden, mina egna dåliga sidor, men inte hänga ut andra.

Men nu har ni alltså hittat tillbaka till varandra?

- Ja, vi har i alla fall förlåtit varandra. Sen är det klart att såna kriser måste man bearbeta för att det ska fungera igen. Vi tar en dag i taget. Och så bor vi 60 mil i från varandra. Jag i Stockholm, han i Båstad. Jag vill inte bo ihop med någon man.

Så ni har aldrig bott ihop?

- Nej, jag har ju två barn och han har två barn. Jag har försökt med "Tomten är far till alla barnen" tidigare och det funkar inte. Vi ses på härliga semestrar och helger i stället.

Det låter ju hur trevligt som helst.

- Ja, det är det, men han tycker att det är lite jobbigare. Jag är ju hans första fru. Jag har hunnit bli så självständig och har fostrat mina barn på egen hand. Och det kan vara svårt för en man att hitta sin plats i det. Och så bor jag ju ihop med min bästa kompis som är gay, Johan. "Husbögen" även kallad. Vi är supersynkade och har bott till och från genom åren.

Okej, Lulu, när är silikonet ute och du tänkte återanvända inläggen - berätta!

- Ja, jag ska göra lampskärmar av hyllan! Jag upptäckte av en slump hos min läkaren att de gav ett väldigt fint sken när ljuset föll igenom dem. Jag sätter i gång med projektet i veckan.

Kul, det kanske du inte trodde när du stoppade i dem, att de skulle sluta som lampskärmar!

- Haha, nej, inte riktigt. Lampan kommer för övrigt att säljas och pengarna kommer att gå till bröstcancerfonden.

Reporter: Du har gjort ungefär 18 säsonger tillsammans med MT i ÄH.

LC: Mnn.

Reporter: När, skulle du säga, började han, sexuellt trakassera dig?

LC: Det började rätt så omgående. Det var nog på den andra inspelningen vi var på. Jag var på ÄH 18 säsonger, 9 år, men vi spelade inte in tillsammans 18 säsonger. Men vi gjorde ju ganska, flera år där. De var nog där, kanske andra inspelningen, andra inslaget vi gjorde och jag vetat det var sista, kanske näst sista inspelningsdagen som det eh, som det började.

Reporter: Vad var det som hände?

LC: Jag minns det väldigt väl för jag blev ju väldigt chockad.

Vi, vi, eh um, vi åkte upp i en hiss tillsammans för vi skulle möta familjen vars våning vi hade gjort i ordning (ohörbart) lägenhet och tryckte han upp mig mot, väggen (emfas), tog tag i mina, bröst (emfas), och sa han dom här, de här är juveler, dom ska vi, dom här kommer vi att få så jävla mycket tittarsiffror på. Du måste alltid urringat också, eh hm, så drog han ner min redan rätt urringade tröja och ännu längre. Eeh, och jag puh. Oj, oj tänkte jag, men ok. Det får jag väl hacka i mig ungefär.

Reporter: *Du sa ingenting till honom eller till nån.*

LC: *Näeh. Näe, jag sa inte någonting till nån liksom. Det var, det var väldigt tidigt som han, för, liksom kände av det här, att man liksom skulle, eh, backa upp honom eller hålla sig på god fot med honom helt enkelt. Vi, ja...*

Reporter: Ja för du har ju samtidigt skrivit att du var hans liksom gunstling och gullegris. Hur viktigt var det ihop med det här?

LC: Ja, nä precis. Det är ganska komplicerat egentligen, när man börjar, eller, alltså han, han euh, han plockar ju in, han kom med förslaget att jag skulle få provfilma, eller testas då. Redan där var jag ju honom tacksam för att tipsade Fyran och Meter television om mig. Eh, och han tog väldigt snabbt mig under sina vingars beskydd och sa att jag ska ta hand om dig lilla gumman och han hjälpte mig att förhandla jag och, och jag kommer aldrig att ta ifrån honom att han någonstans var en god mentor så till vida att att han är en duktig tv-per... alltså han är duktig på att göra tv så att han lärde mig hur det ska gå till. Men det gjorde också att man blev liksom i hans våld på något sätt och det här är en ytterst manipulativ person, eeh, som är, det är liksom svårt att försöka förklara. Jag kan tro att det finns människor som känner igen sig i det här på något sätt dom har varit, särskilt kvinnor i samma situation på arbetsplatser där man har haft en chef som har kunnat behandla en på det... Det var liksom... Jag det var, jag blev liksom hans skyddsling, hans och... Det där minns jag också när efter några år... Programmet gick ju bra tittarsiffrorna var höga så var Trean intresserad av mig och då minns jag mycket väl hur han ringde mig och sa "Jag släpper dig aldrig" (simulerar skrikande röstläge). Bara jag hörde hans röst så visste jag, (markerat djupt andetag) Nä, nä, nä det kan jag inte göra liksom. Det skulle jag inte våga göra mot honom och så bara, han ringde några samtal och bh, jag skulle äta lunch direkt med tv-ledningen och bra, på med mera pengar, eh, löften om så... Där eh, så han hade ju en väldig makt. En oerhörd makt. Så är det bara. Och alla har, alla har, varit rädda för honom.

Reporter: och hur funkar... Du beskriver den här incidenten i hissen. Eeh, hur fortsätter han att trakassera dig efter det?

LC: Det var liksom... För honom blev det på något sätt som om han tyckte att han kunde få klämma på mig lite här och där. Och det här eskalerade och jag tror att eh... Jag menar att kamerakillar, ljudkillar och inslagsproducenter. Dom såg ju det där och tänkte att, phu, dom har nog ett förhållande. Det blev liksom så man såg det. Vi har absolut inget förhållande. Däremot kan jag däremot skämmas ihjäl över att jag lät det här fortsätta. Att hur kan man vara så rädd, och eh, mesig höll jag på att säga. Men nu inser jag att jag förstår hela psykologin därför jag har också analyserat det här mycket. Jag har gått i terapi och jag har förstått hur alltihopa hängde ihop och jag har också fått höra så många historier med liknande fall från kvinnor eh som varit med om det här att att det... eh. Jag var på något sätt

hans, punkt slut, eeh. Så det fortsatte, det fortsatte med jah, meh, mh, dom här, filmer han spelade in som, som sexfilmer på sig själv. Eh, jag skyddade honom på det sättet att jag låtsades som att jag aldrig hade sett dom.

Reporter: Han skickade sexfilmer *till dig*.

LC: *Ja*. Ja. Då sa jag att det där har jag mmh. Ja, ja, men du måste skaffa mms. Man måste ha mms för att kunna se filmerna. Du måste göra det. Och så sa han... På nätterna ringde han klockan sex på morgonen oftast svarade jag inte men då ringde han igen och så ringde han igen och så ringde han igen för då hade han ångest för sånt där skedde i eh påverkad, när han var påverkad.

Reporter: Men varför polisanmälde du inte?

LC: Varf.. Jag visste inte h... Vad ska jag polisanmäla? Jag var ju hans kompis. Det här var ju en kille jag höll om ryggen. Han höll ju mig om ryggen. Eehm. Jag vågade inte. Och tidigt så vet jag ju att man såg det här från... Producenten visste ju om hur han betedde sig, producenter för programmet. Eeh, och även ledningen på Meter visste ju hur han betedde sig, när heh efter... När det här hade pågått blev det ju en snackis. Sen var det... *Ja sen var det ju också det...*

Reporter: *(Ohörbart) TV4 eller vad som försiggick?*

LC: Ja så småningom så gjorde jag ju det. Det var ju också det att han, i och med att han drog sina (mässande ton) homofobiska skämt, sina rasistiska skämt, sina pedofilskämt gubevars, (uppgiven gest med händerna) så satt ju... o och ingen sa håll käften. Vad fan är det du säger? He, he sitter och skrattar med. Eeh så förklarar, det talar väl sitt tydliga språk kring hur manipulativ han är att, att vuxna människor bara tillåter att ett person får bete sig på det sättet. Det, det kanske förklarar lite grann vilken respekt man har för honom, för hans makt, för hela ledningen, de kanske inte firar jul ihop han och ledningen men de är ju hans polare allihopa. *Dom håller ju varandra om ryggen.*

Reporter: *Varför tror du dom inte satte ner foten? Var det för att dom var hans vänner eller berodde det på någonting annat?*

LC: Ja, bhup, eh, oum ja, inte därför att M har varit en kassako som har dragit in enorma pengar för att han har varit liksom jultomten med hela svenska folket. Den gulliga grannen som tittarna sitter ute i stugorna och älskar. Eeh, det handlar om pengar, pengar, pengar, pengar. Det är väl det som styr.

Reporter: När skulle du säga... Du vittnar ju, och flera med dig om, om att det här är ett beteende från MT som har pågått under väldigt många år i ÄH-produktionen,

LC: Mnn

Reporter: Så när skulle du säga liksom att det här, hans beteende mot dig, kulminerade och det blev för mycket, för dig?

LC: Vill du ha årtal så kan jag inte riktigt ge dig det (leende).

Reporter: (Ohörbart).

LC: Näe, jae, m sju. Det, det var ju efter ganska många år när det där hade pågått. Jag hade varit med rätt länge då, heh, och hade väl så smått lärt mig att hantera det. Men eh, på grund av att det eh fanns, personer i hans omedelbara närhet som upptäckte det här och, eh hur han betedde sig och, d- d- också då avkrävde jag, alltså personer. I hans omedelbara närhet, alltså utanför hans arbete, (förklarande gest med handen) yrkesliv så att säga, som avkrävde att jag skulle bort ifrån programmet, vilket innebar att jag blev bestraffad för vad han hade utsatt mig för.

Reporter: Och hur kändes det?

LC: Fruktansvärt. Alltså, jag knäckte ihop fullkomligt och fick liksom en kollaps, eeh, där jag, vill.. Jag kommer ihåg hur jag kom hem och mina barn var hemma. Jag kände att jag inte kunde vara där, liksom inte visa för dom, och jag kunde inte heller berätta. Jag liksom

skämades för att.. Jag tyckte på något sätt att det var mitt fel, vad som hade hänt, heh vbm, och och allting bara rasade för mig. (Dra hörbart efter andan). Så jag tog in på ett hotell, och på den tiden drack jag ju fortfarande, vilket jag inte gör längre, så att heh, äum, jag drack mycket, och jag liksom jag hade... det gjorde så ont, och jag fick sån panik, jag tänkte ska jag åka in till psyket eller ska jag va, vad är det jag ska göra? Nej det kan jag inte göra för jag vågade inte. För jag hade ändå blivit en så pass offentlig person, jag tyckte det var pinsamt. (Drar hörbart efter andan). Sen minns att jag slog sönder ett glas i badrumshandfatet där inte för att jag ville skära av mig pulsådern utan för att jag var tvungen att skära mig för att... (drar hörbart efter andan) Ja, det här har man ju hört talas om människor som har det problemet att dom skär sig för att det är just därför att... Man orkar inte känna den smärtan för att man vill på något sätt göra den fysisk och exakt det hände.

Reporter: Du har väl ärr kvar här också från...?

LC: Ja, det har jag. Jag har försökt att tatuera över dom. Men, eeh, ja så att, så där där var det då, jag eh. Jag vände mig ju till tills... Då blev jag sjukskriven. Och det blev ett väldigt pådrag där för att, det hade ju varit... jag försvann ju, jag var ju borta där i några dygn. Det var ju fruktansvärt vad jag utsatte mina barn för. Den oron. Det, det tog ganska tid, långt tid att lappa ihop det förtroendet, eeh men eh, utav Fyran och Meter, å å d d- blev fick jag ju liksom utskällning för att jag hade gjort det här och stökat till såhär och vad du har ställt till med och vi hade behövt skicka ut vår säkerhetsdelning, o hej o hå (hörbar suck). Äeum, så småningom så vågade jag ju, då blev jag sjukskriven, sedan så vågade jag ju konfrontera eller jag talade om för Åsa Sjöberg, de här, då vågade jag säga, det här har hänt och liksom ska jag bara plockas bort, ska jag straffas, jag visade... Jag sköt det här SIM-kortet till henne som jag liksom hade pratat med henne om.

Reporter: (ohörbart) de här sexfilmerna.

LC: Ja. Det här, har jag ju i alla fall bevis för att det har gått över gränsen, vilket det ju hade gjort på andra sätt långt innan. Eeh, och eeh, då dåe, mm, hon visste ju, hon ville inte kännas det och så småningom, någon dag senare så vet jag att jag ringde och sen sa jag att jag känner mig så hjälplös i det här. Jag kommer ta hjälp av en advokat. Jaha, (kastar med

huvudet och impersonifierar Åsa) jag minns så väl, ja, ja ja. Ska du ta hjälp av advokat nu, okey. Vem är det då? och så sa jag namnet på honom. Hm, jag känner honom mycket väl. Just bring him on. Jag kommer aldrig glömma dom orden, just bring him on. Och då kände jag bara att är det ännu en polare här. Jag orkade inte överhuvudtaget. Jo jag gick vidare så att jag, eh jag till slut då när jag fick gå 2013 i det fallet, i det sammanhanget då jag när hade pratat med henne, då fick jag, för efter 9 år skulle jag bara gå, (knäpper med fingrarna) sluta från en dag till en annan.

Reporter: Du fick sparken (*ohörbart*)

LC: *Jag fick sparken.* Ja. Så småningom. Det blev ju en sån här långsam utfasning av mig. Man är skyldig, eller man sa att man att... eeh, eller man sa att man ville ta in nya profiler och jag har, jag har frågat mina, mina kollegor som delvis ibland, ock s-, som jobbade med mig då, och som också arbetade kvar, som inslagsproducenter och sådär. Hur var det egentligen, vad, var, hur hur gick snacket? Jaeh, men du du liksom drack väl för mycket där en period och så där. Man liksom, jag fick inte höra att jag hade misskött mig. Jag frågade är det någonting som ni är missnöjda med mina inslag. För jag tyckte ändå att jag gjorde ett bra jobb, jag fick mycket respons från tittare och sådär. Det var ingen som liksom var tydlig om kring varför jag fick gå, eller så. Jag hade, jag fick ingen förvarning. Att, så har det ju varit för många. Jag är ju inte ensam... Så har ju, liksom, och var fanns jag när mina kollegor blev utsatta för det här? Därför det vågade man ju inte. Det var ju inte som att jag lyfte på luren och Oooh snyft, snyft nu har de gett mig sparken. Men, för att vad jag vill säga då är att, eeh, när jag vände mig till, till eh till den här advokaten och då, såhär, (förklarande gest med händerna) slutade det med att jag fick tre månaders, jag tror det var tre månaders, euhm, betalt. Därför dom betalade mig för tre månader till eller någonting sånt där. Ja. Och då, jag tror att dom här pengarna gick till den här advokaten. Dyr historia. Jag stod där då efter nio år. Så har ju många haft det.

Reporter: (Ohörbart)

LC: Det är ju just det här att hur dom här sextrakasserierna fick pågå och hur han överhuvudtaget betett sig och den här kanalen har hållit honom om ryggen hela vägen (höjer rösten och gestikulerar). Och att sitta och påstå att vi hade ingen aning om,

blablablabla bullshit. Produktionsbolaget har vetat, kanalen har vetat och eeh, ja om jag (skakar på huvudet).

Reporter: Vad tycker du, för dom här höga cheferna på TV4 då som har vetat om det här...

LC: Mmm

Reporter: Vad ska konsekvenserna vara för dom i det här läget? För T har ju fått lämna sina produktioner, eh och han kommer inte att synas i rutan (antydan till leende). Men vad ska det bli för konsekvenser för alla som har vetat om det här men som sopat det under mattan?

LC: Jag (ohörbart) att hela ledningen får avgå. Det bör dom göra. (nickar) Absolut. Dom har ju varit hans pimp. Dom har ju hållit honom om ryggen. Han har betett sig som ett svin. Dom har ju i, dom har ju betett sig kriminellt. Det är värre det dom har gjort.

Reporter: Jag tänker... Vi har ju sökt MT och pratat med honom. Eeh, och då säger han bland annat att han inte visste att han har gjort människor illa. Att han inte har förstått vad han har gjort och att han önskar att att fler hade sagt till på skarpen innan och att att-eh, men ha sa också att det har de kanske gjort men att jag kanske har struntat i det. Hur reagerar du på hur han svarar på de här anklagelserna?

LC: Jag alltså vidhåller vad jag har sagt tidigare att MT är en extremt manipulativ människa. Så nu gör han ju en pudel, puh, han ska nog försöka vända på det så att vi ska tycka synd om honom.

Reporter: Det har gått många år och som du säger har ju det här påverkat dig väldigt mycket. Nu har du gått ut med det här, någonting som du hållit på länge. Hur känns det? Hur mår du liksom här och nu efter allt som har hänt?

LC: Det är väldigt turbulent. Det är som en befrielse. Det är... jag kan inte i ord beskriva. Jag har känt mig väldigt ensam och att ha fått den uppbackningen, både från alla kollegor som till slut har vågat gå ut och berätta hur han har varit och vad han har gjort. Få alla med

mig, hela det här, ett jättegång. Och sen den uppbackningen från kvinnor och medmänniskor runt om i landet som har upplevt liknande, hur det har fått pågå arbetsplatser eller haft kollegor eller vänner. Jag har inte förstått, jag har inte förstått vilket jätteproblem det här är. Alltså jag hoppas vid gud att jag har gått i bräsch, att jag har gjort någonting så att det kan ske en förändring, framförallt för kvinnor, för många kvinnor.